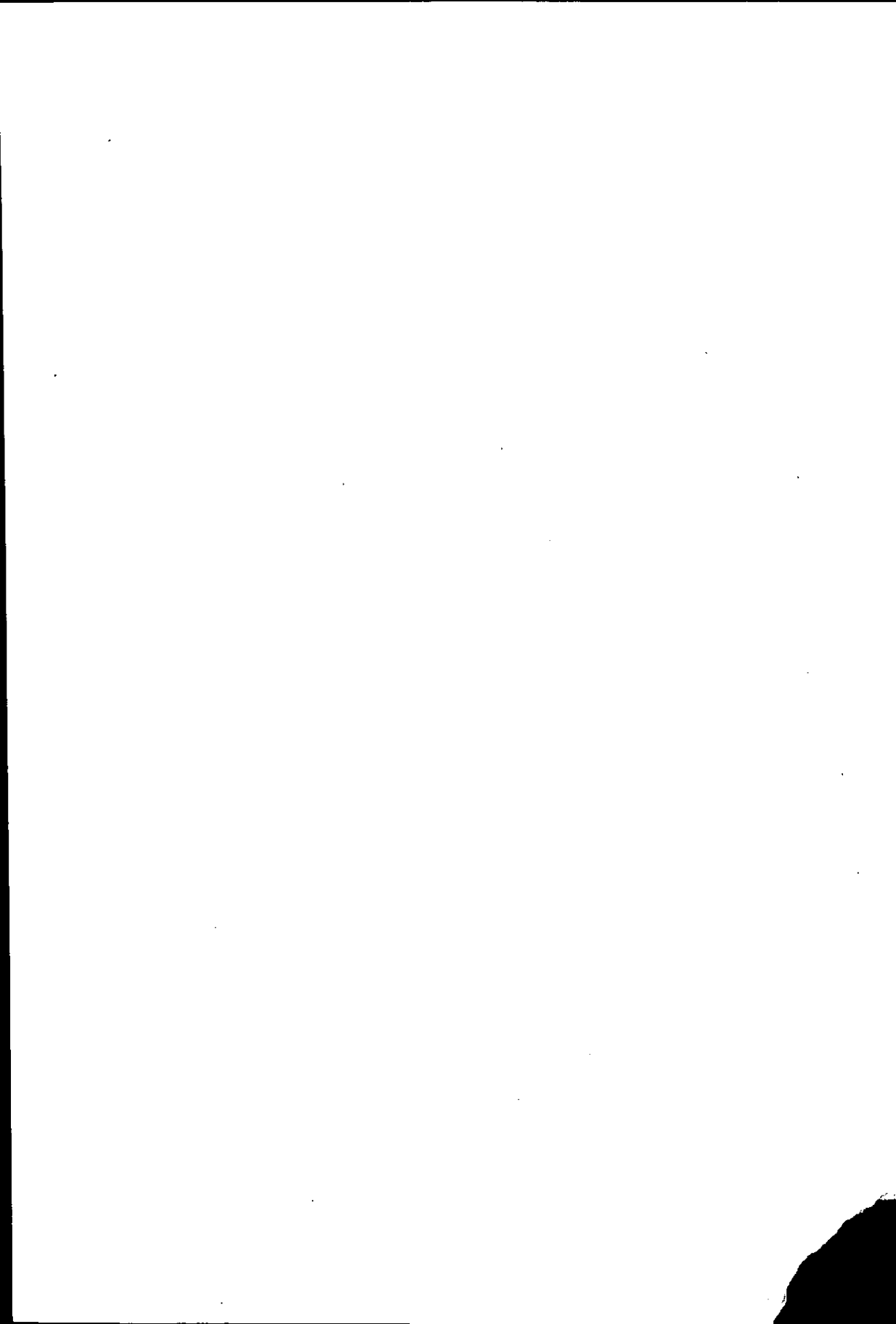

ESTUDIS

L'ESCOLA D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA ENTRE 1912 I 1924: L'AMBIENT, EL FUNDADOR I L'OBRA

José Sarrión Gualda

Professor titular d'Història del Dret i de les
Institucions a la Universitat Autònoma de Barcelona

I. Introducció

Aquest any 1987 se celebra el 75è aniversari de l'aprovació per part de la Diputació de Barcelona d'unes Bases per a la creació d'una Escola de Funcionaris d'Administració Local.

La celebració d'un aniversari no es pot reduir a uns actes commemoratius, laudatoris de la institució, i a la dedicació d'algun article de divulgació a la premsa diària o de pretensió especialitzada a les revistes. Els aniversaris de les persones físiques o de les institucions inviten més o menys inconscientment a reflexionar i a fer un balanç entre les aspiracions fixades i les metes assolides.

La meua intenció és que aquestes pàgines dedicades a l'Escola serveixin també a diversos fins. En primer lloc, per felicitar-nos de l'existència actual, de la supervivència d'aquesta institució que d'ençà de 1912 ha vist interrompuda la seva vida durant els dos parèntesis dictatorials de la nostra història del segle XX.

Convé també aprofitar l'aniversari per difondre i estendre el coneixement de l'Escola d'Administració, pionera en els propòsits de formar i perfeccionar els funcionaris públics i de constituir-se en un Institut de Ciències Administratives. Finalment, el 75è aniversari del compromís de l'Escola amb l'objectiu de formar els funcionaris ens ha de portar a reflexionar no únicament sobre la consecució dels fins de l'Escola en aquella etapa històrica sinó també sobre la validesa present dels plantejaments d'aleshores a fi de veure fins a quin punt encara són vigents en la nostra funció pública.

La meua modesta aportació en aquest article la dedico als tres punts que a continuació especifico.

El primer és molt breu: em satisfà que puguem celebrar un aniversari en aquesta tercera —i espero que definitiva— etapa, si és que els períodes de funcionament de l'Escola han de coincidir amb els períodes democràtics de la nostra història.

El segon punt, que té per finalitat donar a conèixer una mica més l'Escola, és lògicament l'objecte de la pràctica totalitat d'aquest article. La meua tesi doctoral, iniciada vers l'any 1974, va estar dedicada a l'estudi de l'Escola entre els anys 1912 i 1939. Tenia, aleshores, el pressentiment i l'ànim que la seva lectura i defensa podria coincidir amb la reobertura del centre, si l'adveniment de la democràcia no s'endarreria excessivament. Però el poc temps disponible va impedir que la defensa de la tesi, celebrada a la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona el 1980, coincidís amb la promulgació del decret de la Generalitat provisional que restablia el

centre.¹ De la meua tesi, publicada el gener de 1983,² procedeix la major part de la informació, idees i dades contingudes en aquest article. Dit sigui amb tota la modèstia, no pot ser d'altra manera. La meua investigació constitueix la bibliografia bàsica, per no dir l'única, que existeix sobre l'Escola entre 1912 i 1939. Aquest advertiment, doncs, m'excusa de fer constantment referència a l'esmentada publicació; però no ens estarem de recórrer a les citacions quan sospitem que el lector pot estar interessat a ampliar algun punt o qüestió. Convé que quedi clar, però, que aquestes ratlles no constitueixen un resum apressat de la tesi. Dedico una especial atenció a certes qüestions que no van ser recollides en la meua publicació sobre l'Escola i que, en la meua opinió, són de gran interès. Es tracta, fonamentalment, del pensament burocràtic de Prat de la Riba i de les Setmanes Municipals organitzades per l'Escola. Sense conèixer el pensament de Prat de la Riba sobre aquest aspecte resulta difícil arribar a comprendre els motius que van portar a la creació del centre. D'altra banda, les Setmanes Municipals són l'exponent del fort esperit municipalista de l'època, especialment arrelat a Catalunya.

Aquestes pàgines, però, també pretenen servir un tercer objectiu: reflexionar i fer valoracions. Gràcies als set anys que han transcorregut des de les meves conclusions sobre els objectius que l'Escola es va proposar aconseguir, potser estic ara en millor disposició, amb el desapassionament que produeix el pas del temps, de jutjar l'oportunitat de crear l'Escola i de refermar-me en unes conclusions, matisar-ne d'altres i distingir les coses substancials de les accessòries. Sobretot seria molt útil demanar-nos si encara perdura, en el camp dels propòsits i les bones intencions, la idea bàsica de Prat de la Riba en el moment de crear l'Escola: la professionalització de la funció pública i la separació de la sort del funcionari dels avatars polítics. Com que la professionalització del funcionariat constitueix un bé per a l'Administració i la societat, el missatge nascut ara fa 75 anys continua essent vàlid avui dia, i és responsabilitat de la Generalitat de Catalunya complir-lo.

Com diu el títol de l'article, em cenyo a l'estudi de l'Escola en la seva primera etapa de funcionament, entre 1912 i 1924; els motius, però, no són únicament materials (impossibilitat de condensar aquí tota la trajectòria de l'Escola), sinó fonamentalment d'oportunitat. Com que estem celebrant l'assenyalat aniversari del seu naixement, ens convé detenir-nos en l'ambient i les circumstàncies en què es va crear i en l'autor de la seva gestació. I, si continuem amb el símil biològic, els primers passos de l'Escola van ser els més alegres i joiosos. El 1912 es va posar en marxa una tasca il·lusionada, fidel als seus objectius; després, el 1932, quan la plenitud dels objectius s'han aconseguit formalment, amb el reconeixement de l'obligatorietat dels estudis per ingressar a l'Administració de la Generalitat, és l'hora d'un cert frau en els objectius del centre, de les interferències polítiques que esmoreeixen la vitalitat del centre.³

1. L'Escola d'Administració Pública de Catalunya fou creada per decret de la Generalitat de Catalunya (Departament de Governació) de 14 de maig de 1979 (*DOG* núm. 22, d'1 de juny), com a organisme autònom adscrit al citat Departament i amb la finalitat de «reprendre (...), en la mesura que ho permeti la legislació vigent (...), les funcions interrompudes de l'antiga Escola d'Administració Pública de Catalunya» (Exposició de Motius).

2. José Sarrión Gualda, *Història de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya (1912-1939)*, Barcelona, editat per la Generalitat de Catalunya, Departament de Governació, Escola d'Administració Pública de Catalunya, col. «Estudis», núm. 1, 1983.

3. Sobre el reconeixement dels estudis de l'Escola per ingressar a certes places de la Generalitat a partir de 1932 i l'exigència d'aquests a la Llei Municipal de Catalunya de 1934, vegeu José Sarrión Gualda, *Història... op. cit.* pp. 128-136.

II. L'ambient

Durant el llarg període de la Restauració, l'estat de la funció pública estatal i, sobretot, de la local era lamentable. Aquí, però, ens interessa tractar breument sobre el funcionariat local, fonamentalment el secretari d'ajuntament. Si l'oligarquia i el caciquisme eren, com diu Costa, la veritable forma de govern d'Espanya, un dels seus efectes perniciosos es deixaven sentir sobre el funcionariat local, veritable víctima de les mancances del Govern i de la societat espanyols.

L'ordenament jurídic local de la Restauració no impedia de cap de les maneres que la funció pública es basés en els favors i en les prebendes i no en la competència del candidat. La centralització i la uniformitat, sota la subordinació i la tutela del poder central, com a principis bàsics de la Llei municipal de 1877 i provincial de 1882 feien fallida, excepcionalment, en el cas de la funció pública local. La competència de les corporacions locals per al nomenament i la separació dels seus funcionaris constituïa una illa d'autonomia local. L'autonomia municipal a penes venia condicionada per uns mínims requisits previs que havien de reunir els aspirants a secretari. La llei exigia «saber llegir i escriure»; aquest condicionant tècnic, tot i que no era satisfet en aquella època per una gran majoria dels espanyols, no garantia pas que una plaça de secretari fos exercida eficaçment per qualsevol neòfit, tot just redimit de l'esclavitud de l'analfabetisme.⁴

La dèbil regulació legal i la mateixa autonomia local es van mostrar aliats, encara que involuntàriament, del caciquisme i dels bàndols polítics, que convertien tots els càrrecs municipals en un botí que es repartien els correligionaris d'un mateix partit polític quan entraven en el poder en virtut d'unes eleccions guanyades sempre gràcies al frau i a les tulinades. La quantitat de testimonis de la situació és aclaparadora.⁵

El favor polític del cacic local era la «credencial» que permetia al secretari franquejar les portes de l'ajuntament. Així, doncs, i a causa de la seva escassa protecció legal, el funcionari local trobava una garantia més segura per continuar en el seu càrrec en la confiança i submissió al cacic que en la competència i preparació professionals.⁶ Aquella era la que havia de guanyar-se el secretari de l'alcalde, ja que li resulta-

4. La Llei Municipal de 2 d'octubre de 1877 insisteix en la línia de les anteriors lleis municipals d'atribuir als ajuntaments la competència per nomenar i separar lliurement els seus empleats: «Es atribució exclusiva de l'ajuntament el nomenament i separació dels seus empleats i dependents pagats amb fons municipals» (art. 78).

5. Els regeneracionistes (Costa, Macías Picavea, Mallada...), novel·listes (Pérez Galdós), polítics i administrativistes denuncien el sistema caciquil i les seves conseqüències, com són el cessament de tots els funcionaris no afectes al bàndol que ha guanyat les eleccions i la seva substitució pels amics polítics. És el sistema de l'*spoils system* o cessantia. Entre tots els testimonis, quedem-nos amb el d'un funcionari que coneixia el sistema en la mesura que havia servit com a secretari: Bartolomé Vera Casado. Vera escriu: «I en la madeixa dels abusos, ¿què és el que podem dir de la multitud d'ajuntaments que ostenten el qualificatiu de republicans, carlistes, etc., com a segell de franquicig posat al seu càrrec i sense el qual no voldrien servir; els qui, en el moment de prendre possessió, ja inauguren el seu poder acomiadant tots els empleats que no professen el credo de les seves idees i els substitueixen per correligionaris als quals, d'aquesta manera, paguen el sufragi que van emetre al seu favor i l'adhesió a partir d'aquell moment? On s'és vist que un enemic exerceixi autoritat a la casa del seu adversari i es preocupi del seu patrimoni?» Bartolomé Vera Casado, *La Administración local. Primera parte: Memorias sobre los vicios y abusos existentes en los Municipios. Segunda parte: Proyectos y Bases para corregirlos*. Madrid, 1893, pp. 21-22.

6. Per no perdre aquesta confiança, el secretari s'ha de doblegar a la voluntat del cacic, fins i tot amb l'oblit o la conculcació de la legalitat. «El secretari, a qui el cacic local o provincial va foragitar del lloc que ocupava perquè no havia executat un acte contrari a la llei i a la seva consciència, si al cap d'un quant temps, experimentat en la desgràcia i en la misèria, arriba, per una felicitat casualitat, a recuperar-lo, ja no l'abandona, encara que li escupin a la cara o li exigeixin un impossible», Bartolomé Vera Casado, *La Administración...* op. cit., p. 58.

va poc útil basar el seu prestigi en la competència professional. Díficil la missió del secretari que havia d'advertir sobre la possible il·legalitat dels acords de la corporació municipal, quan podia ser acomiadat i cessat tan fàcilment!⁷ El favoritisme i la canongia política es troben a l'arrel del nomenament del funcionari local, especialment del secretari d'ajuntament.

L'Estat de la Restauració, que dissocia esquizofrènicament l'Espanya oficial de l'Espanya real, entra en crisi, una crisi traumàtica i accelerada, el 1898. El Regeneracionisme en la ploma dels pensadors, en la tribuna dels polítics, en els projectes legislatius, pretén la salvació d'Espanya, l'alliberament de totes les mancances que la tenen prostrada i sense pols.⁸

Aquí ens interessa destacar una de les facetes del Regeneracionisme, la reforma de la vida local, considerada com una de les més urgents i de més poder salvador. Aquesta reforma es concep com un factor clau per extirpar el caciquisme, un dels mals més greus que afligien Espanya. El caciquisme, un sistema social i polític que s'estenia per tot el país, mostrava els seus aspectes més toscos en el medi rural, en els municipis més petits. Les impureses d'un règim que falsejava la vida nacional i utilitzava fraudulentament la llei, donaven un precipitat més visible en la vida local. Per aquest motiu, els regeneracionistes van obrir el principal front en la seva lluita contra l'oligarquia i el caciquisme en l'àmbit local amb la seva pretesa reforma de l'Administració local. Si les arrels més profundes del caciquisme penetraven en l'Administració local, resultava imprescindible l'extirpació d'aquest forma de poder, tal com deia Maura, el polític que va intentar posar un remei legal al mal.⁹

No podem resseguir aquí els avatars dels projectes legislatius de reforma local impulsats per Maura el 1903 i, sobretot, el 1907¹⁰. Direm, només, que una part

7. D'aquesta manera, «no és estrany que es procuri enfortir més en els treballs de la baixa política que no en l'estudi i en el conreu de sa especialitat». Diputació Provincial de Barcelona, *Memòria de l'actuació i organització de l'Escola de Funcionaris (Programes de les assignatures)*, Barcelona, setembre de 1915, p. 11. La Diputació Provincial de Barcelona va publicar també les memòries de febrer i setembre de 1914 i de setembre de 1918. La Mancomunitat de Catalunya, la de 1922-1923. En endavant, només citarem la Memòria de l'any que correspongui i, en tot cas, la pàgina.

8. No podem citar aquí tota l'abundant bibliografia sobre regeneracionisme. En 1901, l'Ateneo de Madrid va sotmetre a debat una Memòria sobre oligarquia i caciquisme com la forma actual de govern a Espanya: urgència i manera de canviar-la. Se n'encomanà la redacció a Joaquín Costa, qui, a més a més, va realitzar el resum dels informes i testimonis tramesos per diferents personalitats. Aquest material, publicat en el seu moment, ha estat novament editat: Joaquín Costa, *Oligarquía y caciquismo. como forma de gobierno actual en España. Urgencia y modo de cambiarla*, Madrid, Ediciones de la Revista de Trabajo, «Serie Clásicos», 1975. L'obra consta de dos volums: el primer porta el subtítol de *Memoria de sección y resumen de la información*, amb un estudi introductor de Alfonso Orti; el segon, se subtitula *Informes o testimonios*, amb una nota introductòria també d'Alfonso Orti. Aquests dos volums constitueixen una autèntica antologia de literatura regeneracionista, on es recull l'opinió de polítics, professors, novel·listes i entitats. El seu caràcter d'obra bàsica ens excusa de citar més bibliografia sobre un tema que no és el directament estúdiat en aquest article.

9. El caciquisme es marciria si s'aconseguia desarrelar-lo del seu assentament en la vida local. Segons el pensament de Maura, «tots els diagnòstics del caciquisme troben les arrels de la malaltia en el govern local; (per tant), els qui van desitjar revifar la vida política es van convertir necessàriament en reformadors de l'Administració local», Raymond Carr, *España 1808-1939*, Barcelona, Ariel, 1970.

10. Es poden examinar les discussions parlamentàries d'aquests projectes i el significat que aquests tenen en les obres: Adolfo González Posada, *Evolución legislativa sobre el régimen local en España (1812-1909)*, Madrid, 1910; Javier Tusell Gómez, *La reforma de la Administración local en España (1900-1936)*, Madrid, Instituto de Estudios Administrativos, col. «Estudios de Historia de la Administración», 1973; Sebastián Martín-Retortillo et alii, *Descentralización administrativa y organización política*, vol. I (Aproximación histórica, 1812-1936), Madrid, *Alfaguara*, col. «Hombres. Hechos. Ideas», 1973.

d'aquests projectes contemplava la necessària reforma de la funció pública local. Les directrius de Maura s'incorporaran en els Estatuts de Calvo Sotelo de 1924. La professionalització del funcionariat local descansava en la formació acadèmica, en el sistema d'accés a la funció pública per oposició i, a la llarga, en la formació d'uns cossos de funcionaris locals d'àmbit nacional, amb el consegüent retall de la plena autonomia de les corporacions locals per al nomenament dels seus propis funcionaris. Com que les reformes locals no prosperaven, el Govern va buscar la solució dels problemes de la funció pública local per la via reglamentària, amb el greu risc de caure en la il·legalitat.¹¹

Però la reforma local de Maura aspirava també a donar solució al nacionalisme català per la via local, l'anomenada «catalanització de la reforma local». L'autonomia local i la descentralització, principis bàsics de la reforma local, podrien servir per encarrilar les aspiracions del catalanisme polític.¹² La primera manifestació del catalanisme, afavorida pel Romanticisme, s'expressa en la reivindicació literària i històrica del passat gloriós de la Catalunya medieval. El català pren consciència que posseeix una llengua i una cultura pròpies i descobreix, a través d'uns historiadors romàntics, uns segles medievals d'or per a la llengua, l'economia (mercantil i artesana) i el poder polític i militar (l'expansió de Catalunya pel Mediterrani). El corrent literari i romàntic d'aquest moviment nascut a mitjan segle XIX arribarà, a través de l'Escola Històrica del Dret, a la formulació del nacionalisme de Prat de la Riba en *La Nacionalitat catalana*. Però no és aquesta manifestació del nacionalisme del Prat ideòleg la que ens interessa considerar ara, sinó aquella altra més pragmàtica i possibilista que, abandonant la protesta ocasional, s'articula com a moviment polític amb la creació de la Lliga Regionalista. D'aquesta manera, s'inaugura a Espanya l'existència de partits polítics regionalistes.

La resposta de Catalunya a la crisi de 1898 va ser: a) la crítica de l'Estat de la Restauració, causant de tots els mals de Catalunya;¹³ b) l'aprofitament de la reforma de la legislació local per a l'obtenció de l'autonomia, encara que fos administrativa; i c) la recerca de solucions pròpies per als problemes de Catalunya a través d'una política de modernització del país. Els primers èxits del catalanisme es cristal·litzaren en l'aparició dels partits de caràcter regional i, pel que fa a l'ordre polític-administratiu, en la concessió de la Mancomunitat de Catalunya, que representava una solució del problema de l'autonomia per la via local.

La resposta regeneracionista va revestir el caràcter de modernització cultural i econòmica. La Diputació de Barcelona, trencant el vell i reduït cercle de competències en què es desenvolupava l'activitat d'aquestes institucions (camins i beneficència), es va llançar, abans de l'acabament del segle XIX, a una política de modernització de la seva província amb una especial insistència en els aspectes culturals, docents (sobretot

11. Antonio Bullón Ramírez, *Historia del Secretariado de Administración local*, Madrid, Abella, 1968.

12. A més de la bibliografia de la nota 10, es pot consultar: José Antonio González Casanova, *Federalisme i autonomia a Catalunya (1868-1938)*, Barcelona, Curial, col. «Documents de Cultura», núm. 6, 1974; Josep Maria Ainaud i Enric Jardí, *Prat de la Riba: home de govern*, Barcelona, Ariel, col. «Hores de Catalunya», 1973.

13. A Catalunya, el Regeneracionisme es teyeix d'un to de protesta contra l'Estat espanyol, governat per Castella —diuen els catalans—, que ha portat el país a convertir-se en un Estat centralitzat i burocràtic, causant de la pèrdua de les últimes restes de l'imperi espanyol en perjudici de la indústria i el comerç catalans i incapaç de reaccionar i encarnar els interessos de la burgesia de Catalunya. La conseqüència immediata serà la recerca de la convivència dels pobles d'Espanya sobre unes bases noves.

ensenyaments tècnics i professionals) i d'obres públiques. La Mancomunitat va assumir tota l'herència de la Diputació, va potenciar els seus objectius i els va estendre a tot el territori català.¹⁴

La situació econòmica, especialment favorable per a Catalunya durant la primera guerra mundial, afavorí la consecució d'aquests objectius. L'Escola neix enmig d'aquests ambients. Els seus fins són:

a) La formació i el perfeccionament d'un funcionariat local competent i professionalitzat, que es redimeixi de la corrupció i del caciquisme. Els seus creadors perseguïen els mateixos fins que el Govern, però ho feien a través d'un mètode diferent. Aquest pretén aconseguir-ho utilitzant el sistema d'oposició com a via d'accés a la funció pública i l'organització corporativa del funcionariat, amb una clara tendència a la centralització en uns cossos nacionals, tal com es reflectia primer en uns projectes legislatius fracassats i després per la via reglamentària; en canvi, la creació de l'Escola obeeix al propòsit de crear una alternativa a Catalunya al sistema estatal, consistent en l'establiment d'uns estudis professionals, amb l'absoluta confiança que la ciència i la capacitació conjuraran tots els dimonis del favoritisme, del caciquisme i de la polí-queria locals. L'Escola constituirà un baluard contra la politització de la funció pública local, sense necessitat de retallar i menys d'anul·lar l'autonomia local en matèria de funció pública, que és el que passava amb la solució estatal.¹⁵

La professionalització s'aconsegueix a través d'uns estudis en un centre especialitzat. El títol que acredita aquests estudis és la millor garantia per a l'estabilitat del funcionariat. L'Escola respon al desig, principalment del seu primer director Isidre Lloret, de situar la funció pública a Catalunya en un punt equidistant tant del sistema de la pura confiança i llibertat absoluta consagrat a les Llei de Règim Local com del sistema d'ingrés per oposició. El sistema d'oposició i la creació de cossos de funcionaris són mirats amb recel per Lloret. L'oposició suposa, en el millor dels casos, un premi a la sort, una concessió al memorisme estèril i sempre un «mata-joventuts».¹⁶

La capacitació que reflecteix el títol que atorgarà l'Escola garantirà que les corporacions locals, necessàriament però alhora lliurement, seleccionaran el seu funcionariat entre l'alumnat del centre. El títol serà també la caució més segura per a la permanència en el lloc de treball, sense necessitat que el secretari s'hagi de guanyar diàriament la confiança del consistori, a vegades amb actuacions de dubtosa legalitat o de clara il·legalitat. La capacitació exigida desanimarà els qui, mancats de coneixement, pretenguin, mitjançant la intriga o el favoritisme, ocupar un lloc en l'Administració local.

14. L'obra de la Mancomunitat es va estendre a diferents camps. Per a la ciència, la cultura i la llengua pròpia: l'Institut d'Estudis Catalans; per a la preparació de tècnics i mà d'obra especialitzada en una societat industrial: l'Escola Industrial, Escola del Treball, Escola d'Alts Estudis Comercials; per a la modernització de l'agricultura i la ramaderia: l'Escola Superior d'Agricultura; fomentà les obres públiques que exigeix tota societat evolucionada: carreteres, ferrocarrils secundaris, xarxa telefònica; i no deixà de banda altres fins tradicionals de les diputacions: sanitat i beneficència.

15. A partir de la *Memòria* de setembre de 1914 apareix el títol professional com una alternativa al sistema d'oposició propugnat per l'Estat. Aquesta idea, continguda a les pàgines 8 i 9 de la *Memòria*, és defensada especialment pel Director Isidre Lloret. Ell mateix desenvolupa més detingudament el sistema de capacitació a la conferència pronunciada el 1916 durant la celebració de la segona Setmana Municipal sota el títol: «Els funcionaris municipals i la vida dels ajuntaments»; per conèixer-ne el contingut, vegeu Diputació de Barcelona, *Escola de Funcionaris d'Administració Local*, volum corresponent a la segona Setmana Municipal, Barcelona, març de 1918, pp. 49-65.

16. Vegeu la conferència i el volum citats a la nota anterior, pp. 56-61.

b) L'Escola es concebrà com un centre on les ciències del Govern i de l'Administració siguin redimides de l'oblit en què estan prostrades i siguin degudament estudiades, no solament com a ciències jurídiques, sinó també com a realitats socials molt més complexes. Es tractava de crear també un Institut de Ciències Administratives.

c) L'Escola voldrà formar també un funcionariat identificat amb les tendències autonomistes de Catalunya. Aquest objectiu el veurem en la persona que fou l'artífex de l'Escola: Prat de la Riba.

III. El fundador: Prat de la Riba

1. *El pensament burocràtic de Prat de la Riba*

No sembla oportú ni necessari traçar aquí una biografia de Prat de la Riba ni és el moment de detenir-se a examinar el seu pensament polític en general.¹⁷ Només exposaré les seves idees sobre l'Estat de la Restauració, la valoració que fa sobre la necessitat de comptar amb una burocràcia competent i identificada amb les tendències nacionalistes, i el grau de paternitat directa que cal atribuir-li en la creació de l'Escola de Funcionaris.

Si hi ha un Prat de la Riba ideòleg, també és destacable la seva faceta d'home pràctic i realista, que mai no confon els desigs amb els fets, ni les pàgines de la *Gaceta de Madrid* (Butlletí Oficial) amb la realitat. Per aquest motiu la seva crítica a l'Estat de la Restauració és despietada i fàcil de realitzar. Atès que hi ha una essència inalterable i permanent en cada nació, segons el pensament de Prat de la Riba, els caràcters, els defectes i les virtuts es manifesten en totes les èpoques, i subsisteixen, sota noms diferents, les mateixes institucions. Així, l'Estat centralitzat i burocràtic d'Espanya, insensible als valors moderns i atent només a espremer les regions amb impostos, és l'expressió moderna de la Castella primitiva i tribal, incapaç d'adaptar-se a la vida industrial actual. Espanya no ha estat mai ben governada. Els governs sempre han estat de castres, sense cap altre fi que explotar com una indústria la funció governamental.¹⁸

El jove Prat, coneixedor de la Història del Dret, va escriure un article en què trasllada la institució romana del patronat i la clientela al context de la Restauració. El *patronus*, amb la col·laboració d'amics i clients, s'elevava a la dictadura o al consolat i des d'aquestes posicions repartia honors i magistratures entre els clients. Avui, aquest personatge, si és el cap d'un partit, és patró de patrons i s'ha de mostrar generós amb els seus amics, entre els quals, segons els diferents graus de proximitat, distribuirà des d'una acta de diputat o una secretaria fins a les bandes de regidors,

17. De Prat de la Riba existeixen diverses biografies, que també s'ocupen de la seva obra realitzada: fins i tot hi ha una publicació especialment dedicada a estudiar el seu pensament i ideari: Enric Jardí, *El pensament de Prat de la Riba* (pròleg Jordi Pujol i Soley), Barcelona, Alfa, 1983. Molt interessant per conèixer el pensament de Prat l'obra citada a la nota 24.

18. Vegeu l'article «La salvació d'Espanya», publicat al diari *La Ven de Catalunya*, de 2 de febrer de 1899. Tots els articles que cito de Prat de la Riba es troben recollits a Enric Prat de la Riba, *Articles* (pròleg de Lluís Duran i Ventosa), Barcelona, Biblioteca Popular de la Lliga Catalana, 1934. En endavant les citacions constaran del títol de l'article, el dia de la seva aparició a *La Ven de Catalunya* o a *La Renaixença*, i la pàgina en què apareix a *Articles*, on es reproduïx la citació.

agutzils o serenos. Per a Prat, la clientela o *amicitia* es reproduïx avui amb una exactitud desesperant.¹⁹ Sobre aquest substrat està muntada la vida política a Espanya, el parlamentarisme i l'administració pública. Les crítiques de Prat insisteixen en el falsejament, la corrupció, el tripijoc. El parlamentarisme està en agonia i els oradors, que es multipliquen en els períodes de decadència, no fan sinó ajudar a morir Espanya.²⁰ En aquest ambient en què tots els mèrits polítics s'han de contreure a Madrid, fent tertúlies amb els grans de la política o conquerint influències, els catalans —homes de poques paraules però reacs a abdicar de la seva personalitat— no hi tenen cap paper a jugar.²¹

Prat de la Riba critica durament Castella i Madrid. Castella és dominadora i absorbent. La unió entre Castella i Catalunya va suposar el predomini polític i cultural de la primera:

«Aquest dualisme, la lluita entre aquestes dues Espanyes, és la clau de molts successos que als estrangers els semblen incomprensibles i els fan murmurar: Coses d'Espanya! És que hi ha a Espanya dues polítiques, dos pensaments nacionals, dues cultures, àdhuc dues capitals. L'Espanya central és l'Espanya hidalga, quixotesca, de l'honor calderonià; la dels gloriosos tercis d'Itàlia afamats i espellingats, la dels aventurers conqueridors d'Amèrica, l'Espanya qualificada per Cánovas d'entrapada, malversadora, sense administració ni previsió, que amb aquests caràcters es destaca en la seva esplèndida literatura de l'edat d'or, en la seva història, en la muda eloqüència de les seves planes àrides i desertes, en la plàcida quietud de les seves poblacions encantades. És l'Espanya que mana, la que està apoderada del timó del Govern, la que es considera a si mateixa amb orgull representant de la unitat de l'Estat, de la Pàtria, i com atacs a la unitat, a l'Estat a la Pàtria, judica tots els atacs al seu predomini, a la seva exclusiva hegemonia. *La capital d'aquesta Espanya és Madrid, la ciutat burocràtica, la ciutat exclusivament aixecada al mig d'un desert, sense vida industrial i mercantil, que no coneix altra indústria que el monopoli, ni altra exportació que la de funcionaris.*»²²

Però Castella no s'acontenta amb el predomini; la unió només l'entén, donada la seva psicologia de poble primitiu, com l'absorció i construcció d'un Estat unitari i centralitzat:

«Si hi ha alguns separatistes entre nosaltres és per oportunisme. Els uns perquè creuen que la unió amb Castella sempre serà un destorb per al progrés de Catalunya i somien unir-se amb altres terres. Els altres perquè entenen que la unió per via de societat amb Castella serà sempre impossible, perquè així com l'home primitiu no coneixia ni practicava altra forma d'unió que l'absorció, i o bé s'unia al presoner absorbint-lo en la seva unitat física: menjant-se'l (antropofàgia) o absorbint-lo en la seva unitat jurídica o personalitat: esclavitzant-lo, així també Castella, de caràcter primitiu innegable, no sabrà ni voldrà practicar mai altra forma d'unió que l'absorció: o bé absorció física: castellanització, o bé absorció jurídica: dominació per mitjà de

19. *Títol. La Renaixença*. 13 de març de 1893, dins *Articles. op. cit.*, p. 110.

20. «La salvació d'Espanya II», *La Veu*. 12 de febrer de 1899, dins *Articles. op. cit.*, p. 90.

21. *Ibidem*.

22. «La nova solidaritat», *La Veu*. 27 de juny de 1906, dins *Articles. op. cit.*, p. 337.

la constitució unitària de l'Estat, és a dir, per mitjà de la constitució d'una sola personalitat jurídica allà on hi ha diverses individualitats naturals.»²³

La burocràcia, indústria exportadora de Castella. En la seva unió amb Catalunya, manté com a principal indústria l'exportació de funcionaris, procedents de la immensa oficina que és el Madrid administratiu i burocràtic.

«En tres segles de monarquia absoluta no hi hagué cap ministre català; durant l'època parlamentària pocs i en períodes curtíssims. Quant a la gran massa d'empleats, és sabut que és castellana.»²⁴

«La centralització ha concorregut a engendrar l'empleomania, gravíssim mal dels Estats moderns, agreujat en alguns països com Espanya, Alemanya, Rússia, etc., per la tendència de la nacionalitat predominant a cadascun d'aquests Estats (la castellana, la prussiana, la moscovita, respectivament) a la vida burocràtica, a fer de l'exercici de les funcions polítiques i administratives una mena de modus vivendi, d'indústria nacional.»²⁵

La burocràcia, agent de la castellanització de Catalunya. «¿I com pot ésser d'altra manera, si l'Estat espanyol se li presenta sempre com un Estat foraster, si la regeix amb governadors que no són catalans, i li administra justícia amb tribunals de gent que no estima el nostre Dret ni entén la nostra llengua, i l'administra amb empleats que no són de la terra, i li imposa sempre el castellà, desterrant de pertot arreu la llengua catalana?»²⁶

Madrid, oficina i quarter general. Madrid mereix un lloc destacat entre els tòpics de Prat de la Riba sobre l'Administració. Madrid és la *personificació* de la capitalitat d'un Estat uniformement centralitzat, burocràtic i inoperant, centre improductiu, de consum. «La capital d'aquesta Espanya és Madrid, la ciutat burocràtica, la ciutat exclusivament política, aixecada al mig d'un desert, sense vida industrial i mercantil, que no coneix altra indústria que el monopoli, ni altra exportació que la de funcionaris.»²⁷ «Madrid (...) no és una ciutat, sinó una immensa oficina construïda al mig d'un desert.»²⁸ «Madrid és la vila artificial, campament polític, immens aduar aixecat al mig geomètric d'Espanya pel caprici d'un rei hipocondríac i no centre natural de la vida del país creat amb un treball de segles per la circulació espontània dels grans corrents nacionals.»²⁹

Diu en una altra ocasió Prat de la Riba: «Quantes errors, quanta ineptitud, quants de crims, de veritables crims nacionals, aquest resultat suposa! Quina acusació més terrible contra aquest Madrid que té per història la història de la decadència

23. «A Clarín II», *La Renaixença*, 11 d'abril de 1896, dins *Articles, op. cit.*, p. 16.

24. E. Prat de la Riba i P. Muntanyola. *Compendi de doctrina catalanista*, Sabadell, 1984, p. 23.

25. *Revista Jurídica de Catalunya*, tom III, pp. 616-617. Citat per Jordi Solé Tura, *Catalanisme i revolució burgesa*. Barcelona, Edicions 62, 1967, 3a. edició, p. 158 (no cita el títol de l'article de Prat).

26. «El que som», *La Veu*, 25 de juliol de 1899, dins *Articles, op. cit.*, pp. 42-43.

27. «La nova solidaritat», *La Veu*, 27 de juny de 1906, dins *Articles, op. cit.*, p. 337.

28. «La centralització barcelonina: un exemple», *La Veu*, 19 de desembre de 1899, dins *Articles, op. cit.*, p. 258.

29. «Si jo fos rei», *La Veu*, 13 de juny de 1905, dins *Articles, op. cit.*, p. 95.

d'Espanya, contra aquest Madrid que ha anat creixent a mesura que Espanya ha anat enxiquint-se, com aquell rei seu Felip, el del comte-duc, que era més Gran com més terres li prenien! Si jo fos rei, sentiria tot el pes d'aquesta acusació, i no em podria treure de la memòria les paraules profètiques d'aquell altre Felip que, en el llit de mort, deia al seu fill: «Si vols augmentar els teus dominis, trasllada la cort a Lisboa; si vols conservar-los, fixa-la a Barcelona; si vols perdre'ls, queda't a Madrid!»³⁰

A vegades es mostra colèric contra Madrid. «Avant i fora, i que els gossos lladrin tant com vulguin. Anys enrera, quan la nostra Renaixença política estava en el seu període inicial, s'havia plantejat el problema com una qüestió entre Catalunya i Madrid, i parodiant un mot cèlebre es deia *Delenda est Matritus*. Madrid era un bassal de porqueria i la principal aspiració d'aquell regionalisme incipient, que encara havia de trigar a ésser nacionalisme, es sintetitzava en la frase de Pereda; una pluja de sofre sobre Madrid, després una de braser i Espanya quedaria com una bassa d'oli.»³¹

La burocràcia castellana és pertorbadora per a l'activitat econòmica catalana. Únicament té en compte Catalunya per a noves lleves de soldats o nous impostos. «Només es recorden de nosaltres per cobrar unes contribucions o quintar la nostra joventut, o demanar-nos diners, o sacrificar els nostres interessos.»³²

Prat té la imatge física de la Castella que ha observat a través de les finestrelles del tren en els seus viatges a Madrid mentre preparava el doctorat. Castella és un erm i Madrid, el seu centre, oficina i quarter general. Som al començament de segle i la capitalitat político-administrativa, i fins i tot financera, d'Espanya, no s'ha envoltat encara d'un cinturó industrial.

Aquest és el pensament burocràtic de Prat de la Riba pel que fa a la crítica de l'Estat burocràtic centralitzat i de la seva capitalitat. Són judicis intemporals, però les vivències de Prat de la Riba corresponen al període de la Restauració. Sobre aquest període comptem també amb una crítica punyent de Valentí Almirall, que devia influir en Prat de la Riba.³³

No podem oblidar que les crítiques de Prat i de Valentí Almirall corresponen a escrits de la seva joventut, i, sense que aquesta circumstància llevi objectivitat als seus judicis, es nota tanmateix certa visió una mica tòpica dels fets històrics.

Seria difícil destriar els tòpics que recullen de l'ambient —els que ja estaven encunyats a la seva època— dels que posen en circulació. De tota manera, la seva autoritat contribuiria força a difondre'ls.

Més difícil és trobar el Prat de la Riba teoritzador sobre la funció pública i els funcionaris, atès que no dedica expressament cap estudi monogràfic a aquesta qüestió. Aquesta circumstància no significa que no tingués algunes idees molt clares i que aquestes afloessin sovint en els seus escrits, signe evident que la importància de la funció pública en l'Estat modern constituïa una de les preocupacions constants de Prat. Si es llegeixen els articles de Prat, s'adverteix de seguida que tota referència a la política o al bon govern va acompanyada d'una altra a la bona administració.

En primer lloc, cal destacar, més que una idea en concret, el realisme bàsic de

30. *Ibid.*, p. 96.

31. «Catalunya i Avant», *La Veu*, 20 de març de 1899, dins *Articles*, *op. cit.*, p. 116.

32. E. Prat de la Riba i P. Muntanyola, *Compendi*, *op. cit.*, p. 38.

33. Vegeu la crítica a l'Estat de la Restauració a Valentí Almirall, *Espanya tal qual es (la España de la Restauración)* (pròleg d'Antoni Juglar), Madrid, Editorial Ensayos y Documentos, col. Hora H, 1972.

què parteix en la seva activitat com a polític i sobretot com a governant. Les coses són com són i no pas com les desitgem o imaginem. Aquesta mentalitat, que ens recorda el seu origen rural, té unes manifestacions concretes respecte de l'administració i la funció pública. Administrar no és plasmar disposicions generals a la *Gaceta de Madrid*. Les idees convertides en normes, que no susciten l'adhesió íntima dels governats i que no responen tampoc a les necessitats socials, no passen de les pàgines del Butlletí Oficial. Prat lliga l'eficàcia del Dret a la situació sociològica de la qual no pot estar gaire separat. Legalitat no equival, en ella mateixa, a realitat i eficàcia.³⁴

Prat desconfia del fetixisme de la disposició legal, abomina l'empleat públic aferrat únicament a les lleis, amb massa tuf del diccionari *Alcubilla*. L'autèntic funcionari ha d'estar atent a les necessitats reals i no ha d'excusar la seva inoperància i la seva droperia en la invocació constant de les disposicions legals.³⁵ Prat desitja una funció pública amb uns efectius que estiguin ben preparats tècnicament, que exercixin la seva funció en contacte amb els administrats i siguin seleccionats d'acord amb la seva capacitat, sense que les idees polítiques resultin un condicionant. Per al primer desig va crear l'Escola; per al segon, es mostrà partidari d'una organització descentralitzada de l'Administració; per al tercer, buscava els col·laboradors entre aquells que podien contribuir a l'engrandiment de Catalunya, encara que no pertanyessin a la Lliga.

Prat valora la importància d'una bona funció pública en un Estat modern. Un dels motors del progrés és una Administració eficaç, que ha de comptar amb una funció pública competent i preparada tècnicament. La formació d'una burocràcia competent i preparada, en un centre on es formin les noves generacions de funcionaris, produirà, segons Prat, un doble efecte beneficiós. En primer lloc, s'esfondrarà el tòpic de la incapacitat del català per a la gestió i l'administració de la cosa pública.³⁶ Aquest complex que ha allunyat els catalans de les esferes del poder i de l'Administració pública és considerat per Prat molt perillós per a Catalunya.³⁷ En segon lloc, l'esfondrament d'aquest complex català contribuirà també al reclutament d'un funcionari autòcton, que allunyarà la burocràcia exportada per Madrid. Clama contra l'actitud del català de negar-se a ingressar en els quadres de l'Administració; conjuntament amb la recta administració de la seva casa i dels seus negocis, ha d'ocupar-se també del negoci comú que és l'Administració pública.

Així, doncs, l'objectiu de Prat de crear un centre per a la formació d'un funcionari català s'inscriu en les coordenades regeneracionisme-catalanisme. A Catalunya, el regeneracionisme no es va limitar a la crítica d'un Estat burocratitzat i centralista paralizador de les energies de l'Espanya peninsular, sinó que també va promoure un moviment de renovació cultural, científica i tècnica, auspiciat per una burgesia em-

34. «La salvació d'Espanya», *La Veu*, 2 de febrer de 1899, dins *Articles, op. cit.*, p. 86.

35. A. Rovira i Virgili, *Prat de la Riba* (pròleg i selecció a cura d'Isidre Molas), Barcelona, Edicions 62, col. «Llibres a l'Abast», núm. 67, 1972.

36. «La salvació d'Espanya II», *La Veu*, 12 de febrer de 1899, dins *Articles, op. cit.*, p. 9.

37. «Ara veurà el poble català, especialment aquella part del poble català que creu haver complert el seu deure prenent únicament cura dels seus negocis, ara veurà si és urgent i d'absoluta necessitat que Catalunya tingui el govern dels seus interessos interiors i que influeixi en la direcció dels exteriors en proporció a les seves forces. Ara veurà si teniem raó quan el cridàvem a posar-se sota la nostra bandera, dient-li que no n'hi havia prou de dominar a tallers i magatzems mentre d'altres dominaven en assemblees, ministeris i oficines (...). Ara veurà el perillós que és per a la seva prosperitat l'actual desequilibri entre la nostra gran força econòmica i la nostra nul·litat política dins d'Espanya», Prat de la Riba. Reproduït a A. García Carrafá, *Prat de la Riba*. Barcelona, 1917, p. 75. Sobre aquestes idees de Prat, vegeu Enric Jardí, *El pensament...*, op. cit., pp. 116-118.

prenedora i moderna que volia alinear definitivament Catalunya entre els països europeus. L'Escola s'inscriu en aquest context de modernització, que constituirà un element diferencial més per reclamar el reconeixement de la pròpia personalitat històrica i jurídic-administrativa, dintre d'un Estat organitzat sota l'estructura federal. Mentre no arriben les solucions polítiques, l'home pràctic i possibilista que és Prat va preparant el terreny. L'Escola de Funcionaris, juntament amb la formació científica i el coneixement dels instruments jurídics i tècnics, propiciarà una identificació del funcionariat que surti de les seves aules amb els ideals catalanistes. Prat posa en pràctica el que és a les seves mans: la formació d'una burocràcia pròpia, un dels pilars de l'Estat modern.

2. *La intervenció directa de Prat en la creació de l'Escola*

El propòsit inicial i oficial de crear una escola professional per als funcionaris de l'Administració local es remunta a l'any 1910. Aquest any, Prat de la Riba, a la Memòria presidencial dirigida a la Diputació provincial, exposa la tasca que ha de realitzar la corporació, amb una atenció especial als aspectes culturals i científics.³⁸

El projecte de creació de l'Escola, presentat a la Memòria de 1910, és obra personal de Prat de la Riba. Hi esbossa un projecte elemental per a la formació del funcionariat local (especialment del secretari del municipi rural). Per realitzar aquesta tasca, s'escollirien els funcionaris més competents de la Diputació de Barcelona i que allora fossin amants de l'ensenyament. Aquest quadre de funcionaris qualificats s'encarregaria de subministrar els coneixements necessaris als aspirants a ingressar a la burocràcia local. Posteriorment, la idea original emprendre un vol més ambiciós a les Bases de 1912, però la llavor ja es trobava a la Memòria de 1910.

¿Coneixia Prat de la Riba el 1910 l'existència de l'Escola de Funcionaris de Düsseldorf o només comptava amb el precedent d'aquesta escola quan es van redactar les Bases de 1912? És cert que per a la redacció de les Bases i l'organització en concret de la nova Escola, la font inspiradora fou l'Escola de Düsseldorf. Si la mateixa necessitat de comptar amb un centre de formació de funcionaris o el coneixement previ que ja en funcionava un a Düsseldorf va inspirar la idea de crear un centre d'aquesta naturalesa a Prat de la Riba, no ho sabem ni té importància. És possible que sentís la necessitat de formar d'alguna manera el funcionariat local de Catalunya i després busqués la persona (Manuel Raventós, futur professor de l'Escola) que conegués l'organització i el funcionament d'un centre de formació de funcionaris.

Josep M. Pi i Sunyer assenyala la influència que va tenir l'escola, d'estructura semblant, que funcionava a Düsseldorf, a través de Manuel Raventós, que havia estat a Alemanya i tenia coneixement de la seva existència i del seu funcionament.³⁹ Duran i Ventosa, en canvi, atribueix directament la idea a Prat de la Riba.

Sigui com sigui, la idea es trobava molt a prop del centre de preocupacions de Prat: disposar per a Catalunya d'una burocràcia competent. Els termes modestos amb

38. Diputació Provincial de Barcelona, *Memòria endreçada a la Diputació Provincial de Barcelona pel seu President (segon període de sessions de 1910)*. Barcelona, 1910. S'hi afirma que «els organismes públics haurien de tenir cura especialíssima de preparar funcionaris intel·ligents, zelosos, amb l'esperit obert a tots els veritables avenços, que en l'exercici de la seva funció no siguin autòmats, esclaus de la rutina, sinó inquiets enamorats d'un ideal de perfecció per als serveis de què es cuidin».

39. Vegeu Pi i Sunyer, «Prat de la Riba i els funcionaris», *Destino*, núm. extraordinari de 15 de juliol de 1967.

què apareixia concebuda l'Escola a la Memòria de 1910 («sota la direcció del nostre secretari alguns oficials escollits entre els que sentíssim major vocació pedagògica podrien ensenyar el Dret administratiu general i especialment l'orgànic municipal, Dret electoral, Hisenda Municipal, Comptabilitat, Legislació d'Obres Públiques, Ensenyament i Beneficència...») donarien suport a la idea original de Prat de la Riba, qui a l'hora de donar cos als seus projectes solia recórrer a aquells que tinguessin coneixement de l'existència d'alguna institució similar en algun país estranger: en aquest cas, Manuel Raventós, que coneixia una institució semblant a Alemanya. El temps transcorregut entre el naixement de la idea elemental a la Memòria de 1910 i l'aprovació de les Bases per part de la Diputació el 1912, correspondria el període d'enriquiment i concreció de la idea inicial sota la influència de l'Escola de Düsseldorf.

Per tant, Prat de la Riba pot ser considerat fundador de l'Escola de Funcionaris, hi hagi o no influència, però no de la manera com un polític apadrina i adopta les idees dels seus col·laboradors immediats, sinó com l'autèntic pare de la idea. En el Preàmbul de la proposta de la Comissió d'Inspecció Pública i Belles Arts de 20 de juny de 1912, instant la Diputació Provincial a aprovar les Bases per a la creació de l'Escola, es diu: «A la il·lustrada iniciativa del Senyor President del Cos Provincial, Don Enric Prat de la Riba, es deu la idea de crear, per compte de la Diputació, una Escola de Funcionaris d'Administració Local», i fa a continuació una al·lusió a la Memòria de 1910 adreçada a la Diputació on Prat de la Riba ja exposava aquesta idea, a més d'entendre la Comissió que les Bases se cenyeixen bé a la idea generadora. Josep M. Pi i Sunyer ens diu: «Don Enric sabia que el fet que els secretaris i els seus servidors fossin persones competents havia de contribuir a l'engrandiment de la política local. D'aquesta idea va sorgir «l'Escola de Funcionaris.» Comptà, en gran part, amb la col·laboració de Manuel Raventós Bordoy, que havia passat una temporada a l'Escola de Funcionaris de Düsseldorf i tenia traduïts els seus reglaments i programes, i amb la d'Isidre Lloret, cap de secció de l'Ajuntament de Barcelona i home que havia estudiat a fons tot allò que fa referència al Dret municipal. «Dels estudis d'aquests dos homes va néixer el projecte de «l'Escola de Funcionaris de la Diputació Provincial de Barcelona», revisat per Enric Prat de la Riba.»⁴⁰

Per a Josep M. Ainaud i Enric Jardí, «Prat, que era un gran coneixedor del Dret polític i administratiu europeu, sabia l'existència i el funcionament de l'Escola de Funcionaris d'Administració Local de Düsseldorf, a Alemanya, i proposà de crear-ne una de semblant a Catalunya. En parlà amb Manuel Raventós, que havia estudiat a Düsseldorf, i aviat trobà l'home per a organitzar-la: Isidre Lloret».⁴¹

Per no fer més citacions, quedem-nos amb el testimoni del professorat en l'escrit de 17 de març de 1924 protestant contra la supressió de l'Escola; per a ells, aquesta va ser «creació d'aquell que fou el seny ordenador de la vida nacional, que en voler dotar Catalunya d'una cultura no podia oblidar l'existència d'un centre destinat a la formació tècnica dels funcionaris».⁴²

No solament li hem d'atribuir la paternitat de la idea, sinó també la posada en marxa del centre i el seguiment de les seves activitats. Presideix de manera efectiva el

40. *Idem*, pp. 36-37.

41. J. M. Ainaud i E. Jardí, *Prat de la Riba...*, op. cit., p. 206.

42. Llig. 3.752, exp. 2n, full 23v de l'Arxiu de la Diputació Provincial de Barcelona.

Patronat, encarregat d'auspiciar la creació del centre i tutelar les seves activitats, sol·licita informes al Consell de Pedagogia, i vigilia i participa en la selecció del professorat.

IV. L'obra

1. *L'Escola com a centre docent*

L'Escola fou, abans que res, un centre destinat a la formació i el perfeccionament del funcionariat local de Catalunya. Les Bases de 1912, on es regula institucionalment, recullen únicament aquesta faceta de la naturalesa de l'Escola.⁴³

L'Escola té un caràcter essencialment professional: està «destinada a la preparació dels funcionaris que hagin d'exercir els serveis d'Administració local» (Base primera). Tractava de preparar els alumnes per a l'exercici d'una professió; la formació que havien de rebre no era exclusivament teòrica, sinó eminentment pràctica. Ciència i tècnica aplicades a l'exercici de la professió de funcionari. Es tractava d'aconseguir per primera vegada, i amb la rotunditat que tenen les veritats més elementals i profundes, que la professió més estesa i desitjada a Espanya —el càrrec públic— tingués un centre on fos objecte d'aprenentatge i instrucció.⁴⁴

Les Bases van assenyalar unes prioritats en la formació dels funcionaris de Catalunya. L'Escola estava orientada, en primer lloc, a la formació dels funcionaris locals, especialment els secretaris d'ajuntament i més concretament els destinats als municipis rurals els quals, lògicament, tenien menys possibilitats per adquirir una formació adequada. Aquest va ser el propòsit inicial de Prat i així queda reflectit en algunes Memòries de l'Escola, on se la defineix com una «Escola de Secretaris d'Ajuntament».⁴⁵

Més endavant, l'Escola farà extensiva la formació als funcionaris de la Diputació fins a arribar als de la Mancomunitat de Catalunya.⁴⁶

Les Bases i les Memòries defineixen també l'Escola com un centre de perfeccionament de funcionaris locals, no únicament dels secretaris de les petites corporacions, sinó de tots els funcionaris locals.⁴⁷

Els estudis destinats a la formació del funcionariat local es van organitzar en dos cursos de vuit mesos de durada cadascun.⁴⁸ El primer curs es distingia pel seu caràcter general i pel predomini dels aspectes teòrics en l'estudi de les assignatures; el segon,

43. Les dues primeres Bases defineixen el fi docent del Centre, sense cap mena de menció a cap altre objectiu, tal com es pot comprovar a l'Annex que recull el text íntegre de les Bases.

44. *Memòria* de febrer de 1914, p. 9.

45. Així la defineixen les Memòries de 1915, 1918 i 1922, a banda d'altres fulls explicatius que va publicar la Diputació sobre la missió de l'Escola.

46. Base segona. Però la preparació del funcionariat local es programa com la tasca més urgent.

47. Base segona. L'ordre de prioritats en el perfeccionament s'entén que ha de ser el mateix que rep la formació.

48. La Base cinquena, en la seva redacció original, solament destinava 29 setmanes als dos cursos: «L'ensenyança de les assignatures compreses en el pla d'estudis es donarà en dos cursos de treball continuat; un d'ells amb caràcter preparatori, d'onze setmanes de duració, que abraçarà els mesos d'octubre, novembre i desembre, i altre de divuit setmanes de durada, comprenent gener, febrer, març, abril i maig. Ambdós cursos seran separats per vacances d'un mes». *Memòria* de febrer de 1914, p. 15. A penes iniciades les tasques escolars, es va advertir la insuficiència de la durada dels cursos i es va prorrogar aquest primer curs en quatre setmanes. La Diputació, en sessió de 13 de novembre de 1914, acordà que la durada de cada un dels cursos fos de vuit mesos (Llig. 3.641).

en canvi, per l'orientació més pràctica de les matèries. Donat el caràcter dels destinataris, les matèries de Dret municipal i fiscal eren objecte d'una atenció especial.

Llevat d'alguna lleugera modificació, el pla d'estudis es va mantenir inalterat fins a l'any 1924, malgrat algunes propostes de reforma realitzades pel Director de l'Escola el 1921.⁴⁹

Les Bases preveïen l'expedició, en acabar els estudis, d'un certificat d'aptitud o títol que servís per poder exercir càrrecs a les corporacions locals: però, pel que he pogut esbrinar, aquest títol no es va arribar mai a expedir als alumnes (hi devia contribuir el fet que durant aquesta primera etapa els estudis no arribessin a ser declarats obligatoris per a l'ingrés a les corporacions locals).⁵⁰

Tot i que no queda reflectit explícitament a les Bases, els aspectes pedagògics de l'ensenyament van rebre la importància que mereixien. El Patronat requeri l'assessorament del Consell de Pedagogia per tal d'adequar de la manera més convenient les instal·lacions i la dotació dels instruments pedagògics apropiats al tipus d'ensenyament. D'altra banda, en el desenvolupament del treball escolar es van adoptar els nous valors de la pedagogia activa davant els valors tradicionals del principi d'autoritat i de la memorització. En aquells anys s'estén per Catalunya l'anomenada pedagogia activa que, davant el conreu exclusiu de la memòria com la més preuada de les facultats humanes —una exclusivitat que condueix l'educand a adoptar una postura receptiva i passiva—, insisteix en la participació activa del nen en el procés de la seva educació. El professor passarà de ser agent principal del procés educatiu a convertir-se en col·laborador en la formació de la personalitat del nen. Si l'educació ha de ser activa, el treball escolar ha de ser participatiu i creador. Aquests valors, adaptats a l'edat dels alumnes, s'aplicaren en tots els centres de la Diputació de Barcelona i de la Mancomunitat. Les classes eren eminentment pràctiques: s'estudiaven supòsits i casos pràctics, amb la qual cosa es convertien en un substitutiu de l'oficina.⁵¹

La mateixa orientació pedagògica seguida en les tasques escolars s'aplicava a l'avaluació del rendiment al final de cada curs i a l'examen de llicenciatura. Els casos pràctics, la redacció d'informes, la defensa de resines, substitueixen avantatjosament els exàmens tradicionals basats en la contesta d'unes preguntes, en les quals l'alumne només podia comptar amb el suport de la seva memòria.

La Diputació de Barcelona, que vers 1910 utilitzava ja normalment el català com

49. La modificació consistí a suprimir l'assignatura «Idea dels Règims d'Administració local a l'estranger», quan va morir el seu titular Isidre Lloret el novembre de 1922 (Llig. 3.752, exp. 1r., full 100). Una de les modificacions, que no va prosperar, consistia a augmentar les hores de classe (normalment eren dues per assignatura), ja que, com raonava el Director en un escrit de 16 de febrer de 1921, no hi havia possibilitat de donar programes tenint en compte que la major part de les classes eren pràctiques i això feia que s'avancés lentament (Llig. 3.752, exp. 1r., full 6). El claustre també va proposar, l'1 de març de 1923, atorgar el títol de llicenciar en Administració pública mitjançant un examen global a aquells que ja eren funcionaris. El programa era diferent segons si servia per exercir en poblacions de cens superior o inferior a 5.000 habitants. Desconeixem la sort que va tenir la proposta (Llig. 3.752, exp. 1r., fulls 113 i 117).

50. La manca d'obligatorietat fou suplicada, en certa manera, per la creació d'una Borsa de Funcionaris, on les corporacions locals de Catalunya haurien d'anar a reclutar els seus funcionaris atès el prestigi i la garantia que representava haver realitzat els estudis de l'Escola. La *Memòria* de 1915 proclama que la primera plaça que hi ha hagut de la Mancomunitat ha estat donada a un alumne que acabava de superar la revalida (p. 31).

51. Sobre el mètode pedagògic, vegeu la *Memòria* del curs 1922-1923, especialment les pp. 22-23, on s'acaba dient: «Els exàmens i revalides, donada la nostra manera d'ésser, no són un torneig de memòria, sinó la contrastació pràctica a base d'un treball propi, i sa discussió i defensa.»

a llengua pròpia de la corporació —excepte per a les relacions amb entitats de fora de Catalunya—, declarà el català idioma oficial de l'Escola.⁵²

Per a l'execució del pla d'estudis i el desenvolupament de les classes, l'Escola va comptar amb un professorat rigorosament seleccionat. Les proves que havien de realitzar els aspirants a professor no donaven lloc a la possessió d'una plaça docent amb caràcter vitalici. La renovació del professorat havia de tenir lloc cada tres anys.⁵³ Així es va formar una plantilla prestigiosa de professors, que en el futur van destacar com a il·lustres administrativistes i també en altres branques de la ciència jurídica.⁵⁴ Sense que fos recollit a les Bases, la necessitat va imposar que, a més d'aquests professors que anomenem titulars, es dotessin unes places de professors auxiliars.

Les Bases establiren un examen d'ingrés per als alumnes. D'aquesta manera, es garantia que els estudiants podrien seguir l'explicació de les matèries.⁵⁵

Com que la majoria dels alumnes que desitjaven cursar els estudis eren ja funcionaris i no encassejaven els que posseïen el títol de baxiller, perit o professor mercantil i advocat, es va preveure la dispensa per a aquests de l'examen d'ingrés. Segons les meves estimacions, el percentatge dels candidats que havien de realitzar l'examen no arribava al 30 %.

El desig de l'Escola era que tots els alumnes fossin oficials, i per tant les classes es feien en horari de vespre. Tot i això, es va haver de permetre que els alumnes que eren funcionaris de corporacions allunyades de Barcelona cursessin els estudis com a alumnes lliures.

En aquest ràpid repàs dels elements institucionals del centre, cal assenyalar també certes deficiències en la regulació de les Bases. Entre elles, la no exigència de titulació per poder-se presentar a les proves com a professor del centre; aquesta llacuna, però, no va ser obstacle perquè els candidats, i sobretot els que van ser seleccionats, tinguessin una gran talla professional, atès que ja eren professors d'universitat i professionals de l'advocacia o del professorat mercantil d'acreditada solvència.

Cal indicar també el detall de no fixar una edat mínima per sol·licitar l'ingrés en el centre, encara que, com ja hem vist, a la pràctica la immensa majoria dels alumnes eren adults.

Però hi ha dues qüestions fonamentals que s'havien d'haver previst a les Bases. La primera fa referència a la indefinició del nivell acadèmic dels estudis. La Mancomunitat de Catalunya va classificar en cinc grups els centres que estaven sota la seva tutela i va donar uns criteris per encasellar cada un d'ells.⁵⁶ D'acord amb les pautes, l'Escola podia classificar-se en diversos apartats. De vegades, els professors confessen que els ensenyaments tenen un nivell elemental; unes altres, parlen d'un elevat rang científic. Les Bases preveïen la possibilitat, mai no portada a terme, que l'Escola s'establís dins la mateixa Universitat de Barcelona.⁵⁷ Aquesta indefinició del nivell dels estudis indica que las Bases havien d'haver previst —o haver introduït després una modifica-

52. Base vuitena. Vegeu José Sarrion Gualda, *Història...* op. cit., pp. 111-112.

53. Bases desena i onzena. Vegeu José Sarrion Gualda, *Història...* op. cit., pp. 136-141.

54. Entre el professorat podem destacar Pi i Sunyer, Josep Claveria, Isidre Lloret, Vidal Guardiola, etc. A totes les Memòries apareix el quadre del professorat.

55. Base novena. L'examen consistia en un dictat, un exercici de composició, certs coneixements d'aritmètica, nocions de geografia, i història general i de Catalunya.

56. Sobre aquesta qüestió, vegeu *in extenso* José Sarrion Gualda, *Història...* op. cit., pp. 113-118.

57. Base catorzena. L'Escola va estar sempre ubicada en dependències de la Diputació.

ció a la vista dels resultats— la diferenciació del pla d'estudis almenys en dos nivells d'exigència que responguessin, per una banda, a les necessitats pròpies de les corporacions on haurien d'exercir la seva feina els futurs funcionaris i, per una altra, a la preparació tan heterogènia dels alumnes. Aquesta modificació fou prevista pel claustre del centre, però mai no es va realitzar.

Potser hauria estat convenient, per realçar la importància dels estudis, que la Diputació de Barcelona primer, i la Mancomunitat de Catalunya després, haguessin declarat els estudis obligatoris per a l'ingrés a les seves plantilles, si més no per als llocs de treball de certa qualificació professional. Aquesta exigència era facultativa d'aquestes corporacions en virtut del principi d'autonomia que les Lleis de Règim Local consagraven en matèria de funció pública. El mateix principi que impedia que la Diputació i després la Mancomunitat tractessin d'exigir l'obligatorietat dels estudis als ajuntaments respecte als seus funcionaris.

2. *Funcionament, crònica i obra com a centre docent*

Després de ser aprovades les Bases de l'Escola el juliol de 1912, la Diputació de Barcelona va constituir el Patronat encarregat de posar en marxa el centre. El Patronat va posar fil a l'agulla sense perdre temps. Va visitar locals per emplaçar el centre, va acordar el procediment concret per seleccionar el professorat i va convocar les proves per cobrir les places de primer curs i poc després de segon curs. Es van habilitar uns locals en els baixos del Palau de la Diputació i s'equiparen amb l'utillatge i el mobiliari aconsellat pel Consell d'Investigació Pedagògica. A començament de 1914 tot estava preparat perquè l'Escola comencés a funcionar. El mes de febrer, precedint l'obertura del centre, es va trametre a la premsa de tot Catalunya una gasetilla on es donava a conèixer la finalitat de l'Escola i els requisits necessaris per matricular-s'hi. Igualment, i amb el mateix objectiu, es va enviar un prospecte a tots els ajuntaments de Catalunya.⁵⁸

L'obertura de l'Escola el dia 2 de març de 1914 consumava una de les aspiracions de Prat de la Riba per modernitzar Catalunya: que els funcionaris gaudissin de la preparació suficient per tirar endavant la seva missió. D'altra banda, el centre obria les seves portes en un moment esperançador per a Catalunya. El funcionament de l'Escola venia a coincidir amb la constitució de la Mancomunitat de Catalunya.⁵⁹ La nova Escola resultava potenciada pel fet que se li encomanava la formació dels funcionaris del nou organisme descentralitzador, en el qual s'encarnava, per la via de la reforma local i d'una manera certament imperfecta, la voluntat autonomista dels catalans.

En contra de la creença força estesa, l'Escola va dependre fins a 1920 de la Diputació de Barcelona. Es pot establir una distinció entre dependència orgànica (del Patronat) i una altra de funcional (del Consell de Pedagogia). El traspàs a la Mancomunitat es va realitzar el 1920 i després d'una polèmica amb el Ministeri de la

58. Vegeu José Sarrión Gualda, *Història... op. cit.*, pp. 68-69.

59. El Govern va aprovar el 13 de desembre de 1913 el Decret sobre Mancomunitats Provincials. El decret, d'aplicació general a tot el territori espanyol, estava pensat per donar sortida al problema català, ja que en el Senat havia fracassat la discussió del projecte de llei de mancomunitats provincials. De fet, a l'empata del decret, la Mancomunitat de Catalunya va ser l'única que es va constituir. Fou aprovada per Reial Decret de 24 de març de 1914 (*Gaceta* de 27 de març).

Governació, farcida d'incidents.⁶⁰ Aquest traspàs no va suposar per al centre cap mena de canvi ni en els objectius ni en el funcionament; només la correspondència entre les metes del centre; la formació de tots els funcionaris de Catalunya i la dependència de l'organisme comú a tot el territori català.⁶¹

Durant aquests primers deu anys de funcionament, la tasca realitzada es va centrar tant en la formació del funcionariat com en el seu perfeccionament. Com a centre de formació, la labor va ser molt més regular i metòdica i per tant més fructífera; la tecnificació i el perfeccionament dels qui ja eren funcionaris es va portar a terme de manera ocasional i esporàdica.

L'Escola va funcionar durant deu cursos; mentre es realitzava l'onzè (març de 1924), va ser suprimida.⁶² L'alumnat no va ser mai nombrós. S'adverteix un lent però sostingut creixement del nombre d'alumnes i un afermament a partir de 1921, que coincideix amb el traspàs dels serveis de cultura de les Diputacions a la Mancomunitat. La meitat dels alumnes i en alguns cursos els dos terços, no passen a segon. En desconec la causa, però en qualsevol cas aquest fet mostra que els estudis es desenrotllaven amb rigor i seriositat, i que aquesta circumstància, juntament amb la no obligatorietat per incorporar-se a la funció pública local, desanimaria molts alumnes. Per aquestes raons, segons el meu parer, el nombre de matriculats mai no fou elevat en aquest primer període de funcionament.

Però la manca d'obligatorietat va tenir uns efectes positius. A l'Escola entraven els alumnes guiat exclusivament pel desig de formar-se i l'escassetat de matriculacions quedà compensada per l'interès dels alumnes, alguns dels quals van arribar a ser reconeguts municipalistes i professors de l'Escola en la segona etapa, a partir de 1930. L'alumnat es va beneficiar d'un professorat curosament seleccionat, amb una dedicació eficaç a les tasques docents. La compatibilitat de què gaudien els professors amb l'exercici de la funció pública, l'advocacia o la docència a la universitat no va consti-

60. El traspàs a la Mancomunitat dels serveis de Cultura i Instrucció, Beneficència i Deute que tenia la Diputació va suscitar l'oposició del Govern, ja recelós per l'elaboració del Projecte d'Estatut d'Autonomia de 1919 i ara reimerós pel «buidatge» de competències de les diputacions en benefici de la Mancomunitat. Vegeu el plantejament del conflicte i la solució política acordada a José Sarrión Gualda, *Història... op. cit.*, pp. 165-168.

61. L'orientació de l'Escola sota la dependència de la Mancomunitat de Catalunya es pot veure a José Sarrión Gualda, *Història... op. cit.*, pp. 168-173.

62.

	1 ^r curs Nombre alumnes	2 ⁿ curs Nombre alumnes	Total
1 ^r any (1914)	12	—	12
2 ⁿ any (1914-15)	18	6	24
3 ^r any (1915-16)	15	8	23
4 ^t any (1916-17)	19	9	28
5 ^è any (1917-18)	15	9	24
6 ^è any (1918-19)	17	12	29
7 ^è any (1919-20)	14	8	22
8 ^è any (1920-21)	22	8	30
9 ^è any (1921-22)	47	9	56
10 ^è any (1922-23)	49	15	64

Aquestes dades s'han extret de Mancomunitat de Catalunya, *L'obra realitzada* (tres volums), Barcelona, 1923, vol. I, p. 258.

tuir cap obstacle; ben al contrari, aquesta polifacètica experiència del professorat resultaria profitosa per a l'alumnat.⁶³

L'Escola va portar endavant la seva tasca gràcies a l'entusiasme de Prat, els seus col·laboradors, el claustre i especialment el seu director, Isidre Lloret, i vencent les dificultats que es van presentar des del primer dia de la seva obertura: un pressupost molt reduït⁶⁴ i certes crítiques i incomprendiments.⁶⁵ Malgrat tot, les tasques docents es desenvolupaven amb la quietud i la tranquil·litat que requereix l'estudi, que no es veia afectat per les activitats de promoció de la funció pública o de defensa del catalanisme en què en alguns moments va col·laborar el claustre. Per aquest motiu, l'activitat docent d'aquesta etapa va ser molt fructífera, malgrat el nombre escàs de matriculacions. A les portes de la seva supressió, mostrava una gran vitalitat amb el creixement sensible de l'alumnat des de 1921; el claustre projectava una reforma important del pla d'estudis i el 1923 havia aparegut, finalment, la revista de l'Escola.⁶⁶

L'altra finalitat, la de perfeccionar el funcionariat local d'acord amb el que indicaven les Memòries, va quedar mig incomplerta per l'escassa dotació pressupostària i d'altres circumstàncies,⁶⁷ de manera que d'ençà de 1915 la labor de perfeccionament es reduïa a la que es portava a terme amb motiu de celebrar les Setmanes Municipals.

3. *L'Escola com a centre d'investigació en matèries jurídic-administratives*

Les Bases ni tan sols esmenten aquest objectiu de l'Escola, però ja des d'abans d'obrir les seves portes el preveu la Memòria de febrer de 1914, que l'assenyala com una de les metes de la investigació científica: «Si és necessària una Escola de Funcionaris, tant o més ho és una Escola d'Administració.»⁶⁸ Segons les Memòries, de la mateixa manera que no ha existit a Espanya un centre per a la tecnificació del funcionariat, tampoc no s'han establert mai uns estudis de les ciències administratives. L'estudi del Govern i l'Administració, en el millor dels casos, han rebut un tractament com a ciències jurídiques a les nostres facultats de Dret, quan constitueixen realitats molt més complexes, com han sabut veure altres països. Ni tan sols no comptem

63. El control d'assistència a la classe del professorat era portat amb rigor, en uns fulls-informe on s'anotaven les absències amb les corresponents causes (Llig. 3.541 i 3.269).

64. El pressupost de l'Escola estava fixat en 25.000 ptes. L'any 1916 va sofrir un retall de 1.500 ptes. Amb aquesta quantitat es pagaven els professors, que cobraven 25 ptes. per classe feta, les despeses de funcionament i l'adquisició de llibres per a la biblioteca. Aquesta penúria econòmica va motivar les queixes continuades del director a les sessions del Patronat.

65. En un escrit del professorat de 15 d'octubre de 1915, s'exposa al president del patronat que, si bé la crítica sana ajuda a millorar les institucions, les que rep l'Escola, fins i tot d'algun diari, poden posar en perill els objectius del centre aconseguits amb molt de treball, ja que sembla entre els alumnes la desconfiança envers la institució. D'aquest escrit no es dedueix quina és la naturalesa a les crítiques, però per l'acord del Patronat del dia 23 del mateix mes en el sentit de fer constar la bona marxa de l'Escola i «l'excel·lent orientació que es dona a les ensenyances ajustades en tot al caràcter de la institució», aquelles es devien referir a l'orientació catalanista del centre (Leg. 3.641, exp. 9, fulls 15-17).

66. Vegeu José Sarrión Gualda, *Història...* op. cit., pp. 172-173.

67. D'ençà de la Memòria de 1914, es programen uns cursos d'estiu per a funcionaris; a les Memòries següents, però, es fa constar que han estat substituïts per les Setmanes Municipals, i a la de 1922-1923 es diu que aquesta substitució obceix al fet que aquests cursos obligarien els secretaris a estar fora de la seva destinació més temps del que els permet el seu treball als ajuntaments. Per a d'altres ensenyaments de l'Escola, entre ells la del català a càrrec de Pompeu Fabra, vegeu José Sarrión Gualda, *Història...* op. cit., p. 179.

68. Memòria de febrer de 1914, p. 20. La resta de Memòries repeteixen al peu de la lletra aquesta aspiració.

amb una carrera de Dret públic, com en certs Estats. Certament, la realitat social no pot ser compresa i estudiada unilateralment per la ciència jurídica. Les Memòries assenyalen que hi ha molta feina a fer en el camp de la investigació de la ciència administrativa si se la considera com un fenomen social complex, que desborda els estrets límits jurídics en què fins ara s'ha desenvolupat. L'Escola es consagraria especialment a l'estudi del municipalisme amb un mètode obert a l'enfocament pluridisciplinar i a les influències estrangeres, especialment dels Estats Units i de l'Occident europeu.

L'Escola es va voler convertir, doncs, en un Institut d'Administració Pública. Dins d'aquesta faceta, cal assenyalat les activitats investigadores que va emprendre, a través de la revista *Vida Municipal*, la publicació de llibres i l'elaboració d'enquestes, estudis i ponències presentats a les Setmanes Municipals.

La revista *Vida Municipal*, òrgan d'expressió de l'Escola que estava previst que aparegués des de les primeres Memòries, va veure la llum el gener de 1923. Els dotze números d'aquell any i els tres de l'any següent —l'últim correspongué al mes de març—, van constituir la durada de la revista, dedicada tant a l'estudi com a la divulgació del municipalisme i la funció pública local especialment. Escrita en català, anava adreçada a un funcionariat local, que en bona part procedia de les aules de l'Escola, amb la intenció d'orientar-lo en la solució dels problemes que es presentaven en l'exercici de la seva funció.⁶⁹ La revista va tenir un caràcter més professional i divulgador que no pròpiament investigador.

L'Escola va comptar, entre el seu professorat, amb il·lustres administrativistes i municipalistes. Isidre Lloret ja ho era quan es va crear l'Escola; d'altres van madurar a partir de llavors (Pi i Sunyer i Claveria) o molt més tard (Marquès i Carbó). En Hisenda Pública, va destacar Vidal i Guardiola; en Dret civil català, Coll i Rodés, i en Dret processal, Xirau i Palau. Aquests professors van compartir aquesta activitat amb d'altres, ja fos a la universitat o en l'exercici de l'advocacia. Per tant, resulta difícil determinar l'activitat que realitzaven com a professors del centre; el fet cert és que la tasca investigadora com a professors no fou gaire rellevant, fins i tot no van publicar manuals per a l'ensenyament de les seves respectives assignatures —Isidre Lloret, però, n'és una excepció.⁷⁰

La Memòria de febrer de 1914 assenyalava que «els treballs estadístics per a les necessitats docents, els reports i estudis que hagin de fer o que se'ls encarregui, tot serà recollir elements per a aquesta gran obra: el recte coneixement de la vida local» (pàg. 22). En aquest sentit, una de les obres més ambicioses fou l'elaboració d'una enquesta sobre les hisendes locals entre els municipis catalans, qüestió de perenne actualitat d'ençà que la desamortització municipal va abocar les corporacions locals a una penúria endèmica. Malauradament, els resultats no s'arribaren a publicar i, sense cap mena

69. La Memòria de febrer de 1914 deia: «Publicació d'un òrgan de l'Escola: seria l'òrgan d'expressió dels treballs científics dels professors, la manera de fer conèixer l'Escola i el medi de publicació de quants treballs, concursos, etc., es celebrassin» (p. 28). Les memòries de 1915 i 1918 es preveia que apareixerien com a anuari.

Com a institucions complementàries del centre, tant en el seu aspecte docent com d'investigació, destaquem el Museu Municipal i la Biblioteca municipalista. Sobre aquestes institucions complementàries, vegeu José Sarrión Gualda, *Història...* op. cit., pp. 153-156.

70. Lloret va publicar, el 1914, el manual *Dret orgànic municipal*, que l'Escola va distribuir entre autoritats i polítics dins de Catalunya; també en va enviar exemplars a professors i personalitats de la resta d'Espanya (Royo Villanova, Unamuno, Azcárate, Giner de los Rios, Gascón y Marin...), com una manera de donar a conèixer l'Escola (Llig. 3.641).

de dubte, tots els antecedents s'han acabat perdent.⁷¹ L'Escola va treballar també en l'elaboració d'alguns estudis per a una nova llei municipal.

4. *La defensa i promoció de la funció pública local. Publicitat i extensió dels ideals de l'Escola. Assistència a assemblees i congressos*

Durant aquests anys trasbalsats en què els funcionaris locals, especialment els secretaris d'ajuntament, reivindicaven una normativa que els defensés de la corrupció que provocava el caciquisme i els assegurés l'estabilitat en l'exercici de la seva funció, l'Escola va emprendre la defensa dels interessos d'aquests funcionaris,⁷² ja que considerava que la classe dels secretaris «és la que més exposada està a influències exteriors als veritables interessos de la cosa pública, malgrat ésser la qui sosté sobre ses espatlles gairebé tot el pes de la vida pública espanyola».⁷³

El Patronat desitjava que l'Escola participés en totes aquelles assemblees i congressos que se celebrassin sobre municipalisme i funció pública local. La representació de l'Escola va ser present a les assemblees d'ajuntaments de Barcelona, Girona, Saragossa, i a la inauguració de l'associació d'Empleats i Funcionaris Públics de Sabadell i el seu districte, on l'Escola donava a conèixer els seus ideals i objectius basats en la formació del funcionariat com a alternativa als intents estatals d'organitzar la funció pública local de forma corporativa i consagrar el sistema d'oposició com a garantia de la formació del funcionariat.

71. El qüestionari, encarregat per la Mancomunitat, va ser elaborat per l'Escola i repartit per tot Catalunya durant el curs 1915-1916 (*Memòria* de setembre de 1915, p. 28). La *Memòria* de 1918 preveia que aquell mateix any es publicaria el resultat definitiu dels qüestionaris, acompanyat d'un estudi teòric del problema, en un preciós volum per als qui volien conèixer la vida local catalana (p. 28). Aquests qüestionaris, que segons cinc entès no van arribar a veure la llum, es devien guardar entre la documentació existent a l'Escola, i sabem que tots els arxius de l'Escola es van perdre arran del seu tancament el 1924.

72. «L'Escola està al costat dels Secretaris, en tots els aspectes. Han intervingut en llurs problemes. Ha ajuntat la seva veu a les dels Municipis en totes les qüestions vitals agitada durant l'any darrer. Intervingué a l'Assemblea d'Alcaldes celebrada a Barcelona, i a la d'Ajuntaments de la província de Girona. Lluità per la reforma de les Hisendes locals, organitzant diversos actes. Ha format una enquesta respecte del dit punt, de les Hisendes, treball de preparació d'un llibre sobre l'assumpte. Ha treballat pels Secretaris i en llur benefici organitzà la Setmana Municipal...» (*Memòria* de setembre de 1915, p. 12).

«Porta l'Escola vuit anys de durada, vuit anys dedicats a dos treballs distints: un d'ells l'íntim i silenciós de l'aula (...); altre, exterior, de relació amb el públic, mercès al qual ha estat un fet la solidaritat entre els funcionaris actuals de tot Catalunya i gran part d'Espanya i, com a conseqüència, l'obtenció de millores en els serveis públics i en els funcionaris, principalment en la classe de Secretaris d'Ajuntament.» Mancomunitat de Catalunya, *L'obra realitzada*. *op. cit.*, p. 257.

«Però, en quant a la tasca exterior de l'Escola, l'actuació ha estat preferentment dedicada als Secretaris, intervenint sense cansament en els problemes que se'ls presentaven, i defensant àrdidament llurs interessos. Ja era hora que alguna col·lectivitat clamés pel millorament i deslliurança de dits funcionaris municipals. I, en honor a la veritat, cal dir que l'Escola ha organitzat actes que tendeixen a la finalitat esmentada i ha pres part en les diverses assemblees d'Ajuntaments, Alcaldes i Secretaris, i ha fet sentir per tot Catalunya una frisança de renovació que obliga a emprendre altres camins que els fins ara seguits.» *Memòria* de setembre de 1915, p. 9.

«Ha estat necessari que s'instituis una Escola, la finalitat immediata de la qual no era la defensa del funcionari, sinó la seva formació, perquè aquest tingués un organisme que propugni per la resolució dels problemes que li interessaven, i defensa dels seus ideals. En aquest aspecte, l'Escola ha organitzat actes que tendeixen al dit resultat: ha pres part en assemblees d'Ajuntaments, Alcaldes i Secretaris; ha deixat sentir sempre la seva veu quan s'ha parlat d'assumpes que poguessin interessar el funcionari públic.» *Memòria* del curs 1922-1923, p. 7.

73. Vegeu la *Memòria* del curs 1922-1923, p. 7.

L'Escola es va donar a conèixer a la resta d'Espanya per altres mitjans,⁷⁴ a més de les Setmanes Municipals de les quals ens ocupem tot seguit.

5. Les «Setmanes Municipals»

Les *Setmanes* van ser organitzades per l'Escola, sota el patrocini de la Mancomunitat, la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona, entre 1915 i 1922. Es poden considerar com un antecedent dels congressos municipalistes, encara que la seva activitat fou molt polifacètica.

En primer lloc, servien per realitzar el perfeccionament del funcionariat local a través d'uns cursos que instruïen sobre la interpretació i aplicació de les disposicions legals, especialment de les de recent promulgació. «Una altra part de les Setmanes Municipals era deliberant i d'organització. Consistia en una assemblea que prengué el nom de municipalista en la qual els inscrits discutien qüestions de l'ofici, tant les que es referien als problemes de l'Administració pública com les que afectaven la pròpia organització interna com a cos de funcionaris. Alternant amb els cursos monogràfics i amb l'Assemblea, es donaven conferències a càrrec de grans personalitats i sempre sobre temes relacionats amb la vida municipal. Les tasques docents eren completades amb visites a institucions, organismes i serveis... Finalment, es celebraven festes i actes d'esplai que tenien per objecte donar a les Setmanes els complements d'un veritable congrés.»⁷⁵

A les Setmanes Municipals no solament assistien funcionaris sinó també alcaldes i regidors, amb la qual cosa es van acabar convertint en una tribuna des d'on s'estudiaven i s'airejaven els problemes municipals. Dues qüestions vitals per als municipis, i relacionades entre elles, van ser tractades monogràficament: l'autonomia municipal i les hisendes locals. Durant les Setmanes Municipals escoltem els últims ressons regeneracionistes que converteixen el mite de l'autonomia local en la panacea de tots els problemes de la vida local.

A mesura que transcorrien, les Setmanes accentuaven el seu caire catalanista. A la quarta Setmana es va sol·licitar la concessió d'un Estatut d'Autonomia per a Catalunya, aspiració reiterada en les conclusions de les Setmanes dels anys següents, com veurem a l'apartat següent. A partir de la cinquena Setmana, es convidaren molts municipis de la resta d'Espanya a prendre-hi part i a la sisena es va dedicar una Diada a cadascuna de les regions.

Les Setmanes es tancaven amb unes conclusions que eren aprovades per l'assemblea per aclamació. S'hi proposaven els desigs i les aspiracions referents a la funció pública local, i s'hi insistia en la necessitat d'aconseguir l'estabilitat del funcionariat, tal com ja ho havia aconseguit el 1918 l'estatal,⁷⁶ en el perfeccionament de les seves

74. Vegeu nota 70.

75. Alexandre Galí, *Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya. 1900-1936*. llibre VII, *Ensenyaments econòmic-socials i administratius*. Barcelona, 1983, p. 42.

76. «Que és de justícia reconèixer als secretaris i empleats municipals la inamobilitat i retribució suficient, única garantia i únic mitjà per aconseguir un treball eficaç, noble i entusiasta i proclamar la necessitat absoluta de declarar tècnics tots els càrrecs, mitjançant la creació, seguint l'exemple del que ha fet Catalunya, dels ensenyaments i les escoles necessaris.» Conclusió vuitena de la setena Setmana, *Diario de Barcelona* de 10 de juliol de 1921. Les conclusions van aparèixer al diari en castellà: llevat de les Setmanes primera i segona, els treballs de les quals van ser publicats per la Diputació de Barcelona, els antecedents de les restants s'han perdut. Així, doncs, el *Diario de Barcelona*, que feia un seguiment detallat de les sessions, m'ha servit per conèixer-ne les conclusions.

capacitats mitjançant el sistema de creació d'escoles a imitació de la de Catalunya que permetessin la professionalització i redempció de les misèries que l'affligien,⁷⁷ en la necessitat d'associar-se dins de Catalunya i amb la resta del territori.⁷⁸ D'altres conclusions que no solien faltar es referien a les hisendes locals i a la necessitat de reformar-les.⁷⁹

6. La labor catalanista de l'Escola

El propòsit de formar un funcionariat identificat amb les tendències autonòmiques constituï l'atmosfera en la qual es desenvolupava l'activitat de l'Escola. El professorat pertanyia a la Lliga o mantenia posicions properes a aquesta organització política.

No solament la ideologia del professorat es traduïa d'una manera més o menys conscient en l'orientació política de l'Escola, sinó que també la mateixa institució responia «fundacionalment» a certs imperatius catalanistes. No és pas una casualitat que les dues etapes del seu funcionament en el passat coincideixin amb la descentralització administrativa que va representar la Mancomunitat i amb la descentralització política de la Generalitat. Tant el qui en va ser el primer director, Isidre Lloret, com el qui va actuar de secretari del centre ho confessen.⁸⁰ Veurem la insistència amb què Primo de Rivera acusa l'Escola d'haver intervingut en qüestions polítiques per tal de justificar la supressió de la institució. Els detractors de l'Escola i de la labor que va desplegar criticaran especialment el seu caire polític.

Fou intensa l'actuació de l'Escola en l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia de 1919. Vegem-ne breument el procés.

La concessió de la Mancomunitat de Catalunya havia estat sempre considerada per la Lliga com un punt de partida i no com un punt d'arribada per a les aspiracions autonomistes. El pas d'una descentralització administrativa a una altra de política fou

Recordem que els funcionaris estratals havien aconseguit el dret d'estabilitat per la Llei de Bases de 22 de juliol de 1922 (Base cinquena).

77. La quarta conclusió de la tercera Setmana deia: «Respecte a la vida legal dels funcionaris, a) L'Assemblea declara que, perquè l'autonomia doni els seus fruits i els ajuntaments compleixin els seus fins, aquests necessiren l'existència de bons funcionaris, la qual cosa només es pot aconseguir si aquests estan sota un règim legal que, respectant l'autonomia de les corporacions, n'asseguri l'estabilitat en el futur contra els atacs del caciquisme. b) Que també és una condició necessària la recta i complexa tecnificació dels funcionaris, la qual cosa no s'obindrà mitjançant exàmens únics centralitzats, injustos i ineficaços sempre, sinó que, respectant tots els secretaris i funcionaris actuals, cal crear una carrera administrativa a la moderna, amb estudis especialitzats, ja sigui a càrrec de l'Estat o de les mancomunitats i Diputacions, de manera que, a més de la tecnificació, s'assegura més bé l'estabilitat dels empleats i s'acaba amb les clienteles polítiques d'al·luvió.» *Diario de Barcelona* de 8 de juliol de 1917.

78. «L'Assemblea, tenint en compte que no solament la justícia sinó també l'interès dels municipis aconsellen donar la possible seguretat als seus funcionaris, fa seva l'aspiració formulada per l'assemblea de secretaris de Catalunya perquè es creï el Mont de Pietat, amb l'auxili de la Mancomunitat, la Diputació i l'Ajuntament, que permeti que la malaltia i la vellesa no signifiqui la misèria per a ells i les seves famílies i que la mort no resulti un desastre irreparable i definitiu» (conclusió quarta *in fine* de la cinquena Setmana, *Diario de Barcelona* de 21 de juliol de 1919).

79. En les conclusions de totes les Setmanes es dedicava algun apartat a les hisendes locals com un mitjà per garantir l'autonomia local.

80. El director, en un escrit adreçat al Consell de Pedagogia el 16 de febrer de 1921, diu: «L'Escola és un centre d'investigació i de cooperació a les tasques polítiques i administratives de la Mancomunitat» (Leg. 3.752, exp. 1ª, full 13). Per la seva banda, Pi i Sunyer, que en va ser secretari, digué: «Potser tenia un cert sentit polític. Això darrer va fer que l'Escola fos mirada amb recel pels polítics enemics de Prat de la Riba» (Joaquim Camps i Arboix, *Pi i Sunyer*. Barcelona, 1963, Alcies, col. «Biografies Populars», vol. 8.

clarament plantejat per Prat de la Riba en el discurs inaugural del seu segon mandat com a president de la Mancomunitat. Recollint aquesta aspiració com l'última voluntat de Prat, la Mancomunitat confià a l'Escola l'organització d'un plebiscit entre els municipis catalans per conèixer la seva actitud i la seva voluntat respecte a la conveniència de sol·licitar del Govern la concessió d'un Estatut d'Autonomia. La consulta es va celebrar durant la quarta Setmana Municipal. Els ajuntaments, de manera abassegadora (un 98 %), es van pronunciar afirmativament respecte a l'Estatut d'Autonomia i aquesta voluntat autonomista encapçalà la primera de les conclusions d'aquesta Setmana («Catalunya, ara més que mai, necessita l'autonomia per a desenrotllar íntegrament totes ses energies, i assolir el lloc que li pertoca, complint sa missió en el ressorgiment d'Espanya»). En el mes de novembre de 1918, l'Escola lliurà al President de la Mancomunitat Puig i Cadafalch l'expedient de la consulta formulada als ajuntaments. El Director de l'Escola, Isidre Lloret, també va participar molt activament en la preparació i realització de la visita a Madrid per lliurar al Govern l'esborrany de l'Estatut d'Autonomia. Com sabem, l'anomenat Estatut d'Autonomia de 1918 no va prosperar, però en les següents assemblees municipalistes que es van continuar organitzant dins el marc de les Setmanes Municipals es reiterava l'acord inicial de sol·licitar l'autonomia per a Catalunya, acord que era recollit a les conclusions.⁸¹ L'actuació tan destacada de l'Escola en la petició d'autonomia va equivaler a signar la seva pròpia sentència de mort amb l'adveniment de la Dictadura de Primo de Rivera.

7. Tancament de l'Escola i balanç de l'obra realitzada

Un cop imposada la Dictadura de Primo el 23 de setembre de 1923, els dies de l'Escola es podien donar per comptats. Ni l'actitud de la burgesia catalana envers el pronunciament ni la comprensió real o fictícia de Primo de Rivera del regionalisme català quan era Capità General de Catalunya, no van ser obstacles perquè el dictador, a la seva arribada a Madrid, mostrés una animadversió palesa envers el catalanisme. Primo de Rivera va nomenar els diputats de les corporacions provincials, en contra del que disposava la Constitució. Els qui van ser nomenats a les províncies catalanes van ser escollits entre aquells que precisament no es distingien per la seva simpatia per les manifestacions d'autonomia; d'aquesta manera, els nous components de l'Assemblea i del Consell de la Mancomunitat suprimiren aquelles institucions on les tendències catalanistes apareixien més visibles. Una de les primeres a desaparèixer fou l'Escola d'Administració.

El dia 6 de març de 1924 el Baró de Viver, Conseller de Cultura, elevà al Consell Permanent la proposta de supressió del centre. Les diferents raons poden sintetitzar-se en tres:

a) L'Escola està organitzada d'una forma que no respon a la finalitat per a la qual va ser creada: la seva organització no és l'adequada ni respon a la realitat; les condi-

81. Vegeu, amb més detall, José Sarrión Gualda, *Història...*, op. cit., pp. 193-195. A la conclusió setena de la serena Setmana es diu: «Els 1.052 municipis catalans, representats a l'Assemblea, ratificant el plebiscit de la voluntat municipal de Catalunya, declaren, davant la totalitat de municipis espanyols, que és una necessitat absoluta, imprescindible i inajornable la concessió de l'autonomia a Catalunya com a mitjà únic per sortir de les dificultats actuals, donar la deguda eficàcia al seu treball en tots els ordres i portar Espanya pel camí del seu ressorgiment integral», *Diari de Barcelona* de 10 de juliol de 1921.

cions elementals de cultura que exigeix per a l'ingrés no permeten que els alumnes assimilïn els ensenyaments; i, finalment, afavoreix la concessió de títols a individus poc preparats que esperen ingressar a les corporacions, amb el consegüent foment del funcionarisme. És millor, doncs, cobrir els càrrecs amb personal format a la universitat, que ofereix més garantia pel rigor i la durada dels estudis.

b) L'Escola no té caràcter oficial: l'Estat té la competència exclusiva per a l'expedició de títols i l'establiment de plans d'estudi; els ensenyaments de l'Escola no han estat autoritzats tal com exigeix la Llei Provincial i no sembla convenient concedir-li l'autorització perquè...

c) L'Escola, més que a una labor cultural, s'ha dedicat a una activitat política. Ha servit els fins d'un partit i s'ha convertit en una mena de club polític.⁸²

El Consell Permanent, en la sessió de l'endemà, aprovà la supressió del centre atenint-se als termes literals de la proposta. S'obria un parèntesi de sis anys en el funcionament de la institució.

Entre 1914 i 1924, l'Escola va realitzar la missió que les Bases de 1912 li encomanaren: la formació del seu alumnat perquè pogués exercir amb suficiència els càrrecs de l'Administració local. Durant deu cursos desenvolupà un treball seriós i eficaç de formació. L'Escola va constituir un centre de formació especialitzada, on s'aprenia científicament la professió més estesa i desitjada a Espanya: el càrrec públic, i que, paradoxalment, no disposava fins en aquell moment d'un centre on es poguessin formar els candidats a funcionari. D'aquí que l'Escola representi, avançant-se en el temps, una genial intuïció dels seus creadors i tingui l'honor de ser el primer centre fundat a Espanya per a la formació dels funcionaris i model a seguir per altres institucions de la mateixa naturalesa que després es crearien.

Per als fundadors, l'existència d'uns titulats en Administració pública constituïa el remei més eficaç contra el favoritisme com a sistema d'accés a la burocràcia local, i contra la corrupció i degradació com a mitjans per mantenir-se en el lloc de treball. La formació dels futurs funcionaris era la millor garantia contra les mancances de la funció pública local.

L'Escola perseguia els mateixos fins que en aquells anys l'Estat s'havia fixat —i havia aconseguit—: la professionalització i estabilització del funcionariat local. L'Estat pretén assolir aquestes metes mitjançant el sistema d'oposició i l'organització corporativa del funcionariat. Per als fundadors de l'Escola, la solució estatal comporta el retall de l'autonomia local en matèria de funció pública i el perill que els cossos de funcionaris anteposin els seus interessos particulars als generals de l'Administració pública. La sòlida formació professional adquirida en un centre especialitzat constitueix, per a la Diputació de Barcelona, la millor garantia contra la politització de la funció pública. L'Escola de funcionaris és, doncs, una alternativa al sistema estatal, però sense els inconvenients d'aquest. La solució de la Diputació és optimista i arriscadament utòpica, però en aquell moment es va mostrar vàlida, tenint en compte que, segons tots els indicis, els alumnes formats a l'Escola s'incorporaven amb facilitat als ajuntaments i diputacions catalans. Aquesta fe en un títol professional situa el

82. A José Sarrión Gualda, *Història...* pp. 195-201, es pot veure detalladament l'argumentació esgrimida per a la supressió, les reclamacions i els recursos interposats contra l'acord de supressió, etc.

sistema d'una escola professional en un punt equidistant entre el sistema de pura confiança consagrat a les lleis de règim local de l'època i el sistema d'oposició i formació de cossos que propugna l'Estat. La confiança que uns alumnes degudament formats serien requerits per ocupar els càrrecs de les Administracions locals pot explicar que la Diputació no declarés obligatoris els estudis de l'Escola per exercir les places de la seva plantilla.

Fundacionalment, l'Escola estava també cridada a perfeccionar els funcionaris locals. Aquest objectiu tan sols es va poder complir parcialment, a causa del minvat pressupost de què disposava el centre per al seu funcionament.

L'Escola fou creada també com un institut per al desenvolupament de les ciències administratives. Aquest objectiu, no previst a les Bases, apareix consignat a la Memòria de febrer de 1914. L'Escola estava cridada a superar el retard palès en què es trobaven les ciències administratives a Espanya, que, en el millor dels casos, rebien el tractament de ciències jurídiques, i només a les facultats de Dret.

A més d'aquestes dues missions, va desenvolupar altres tasques exigides per les circumstàncies del moment. Participà en totes les activitats de defensa i promoció del funcionariat local, especialment dels secretaris d'ajuntament, en tots els congressos i assemblees que se celebraven. Organitzà i dirigí les Setmanes Municipals on, a més de les Assemblees Municipalistes (precedent dels congressos municipalistes), s'organitzaven curssets de perfeccionament dels funcionaris i es fomentava el moviment associatiu i de previsió social del funcionariat local català i amb projecció a tot l'Estat.

L'Escola va participar activament en la defensa del moviment autonomista català. La mateixa formació del funcionariat obeïa a la conveniència de disposar d'una burocràcia identificada amb les tendències autonomistes de Catalunya. Va organitzar el plebiscit entre els ajuntaments per sol·licitar de Madrid un Estatut d'Autonomia, durant la quarta Setmana Municipal, i redactà l'esborrany de Projecte d'Estatut de 1919. El reconeixement de l'autonomia per a Catalunya fou recollit reiteradament com una aspiració a les conclusions de les Setmanes Municipals dels anys següents.

Aquesta activitat en el camp del catalanisme i l'apreciació que la institució no complia ni responia als objectius per als quals havia estat creada (i, per tant, la seva existència resultava superflua), van ser els pretextos utilitzats per la Dictadura de Primo de Rivera per decidir la supressió del centre.

Apèndix

Bases per a la creació de l'Escola aprovades per la Diputació de Barcelona en la sessió de 2 de juliol de 1912.

«*Primera.*—La Diputació Provincial de Barcelona acorda l'establiment d'una Escola destinada a la preparació dels funcionaris que hagin d'exercir els serveis d'Administració local.

«*Segona.*— L'objecte d'aquesta Escola serà preparar degudament els futurs empleats dels Ajuntaments i de les Diputacions i, més tard, els de la Mancomunitat. De moment, però, la dita preparació serà referida principalment als de l'Administra-

ció municipal, sens perjudici de l'ampliació als altres quan les circumstàncies ho permetin.

Objecte de l'Escola serà també completar els coneixements dels funcionaris que actualment ocupen llocs en els organismes administratius abans esmentats i vulguin perfeccionar i especialitzar llurs coneixements.

»*Tercera.*— L'Escola de Funcionaris s'organitzarà sota les Bases que la Diputació Provincial estableix. Son govern i administració quedarà a càrrec d'un Patronat que, en el compliment de les seves funcions, no es podrà mai apartar d'aquestes Bases.

»*Quarta.*— Aquest Patronat estarà compost pel President de la Diputació, que serà el President nat; tres Diputats provincials, dos funcionaris o ex-funcionaris de l'administració municipal, dos Arquitectes o Enginyers, coneixedors dels problemes de l'Administració local, i dos funcionaris o ex-funcionaris de l'Administració provincial.

Els nomenaments seran fets per la Diputació, i duraran els càrrecs, respecte dels Diputats, el temps que siguin tals Diputats, i, per als altres Vocals, quatre anys, renovant-se per meitat cada dos anys. La primera renovació serà el 1er de juliol de 1914, i es determinaran per sorteig els que hauran d'acabar en l'esmentada data.

»*Cinquena.*— L'ensenyament de les assignatures compreses en el pla d'estudis es donarà en dos cursos de treball continuat, de vuit mesos de durada.

»*Sisena.*— Els ensenyaments que s'hi donaran seran els següents:

Nocions generals del Dret.— Dues hores d'explicació teòrica setmanals.

Dret administratiu espanyol amb exclusió de la legislació financera.— Tres hores setmanals.

Dret orgànic municipal.— Tres hores setmanals.

Aritmètica, Comptabilitat i Nocions d'Estadística.— Dues hores per setmana.

Teoria de la Hisenda pública.— Dues hores setmanals.

Aquestes assignatures seran explicades en el primer curs.

El segon comprendrà:

Hisendes locals (teoria i legislació espanyola).— Tres hores setmanals.

Funcions especials del Secretari derivades d'altres lleis que l'Orgànica municipal, i Pràctiques de Secretaria.— Tres hores setmanals.

Llei de Justícia municipal.— Dues hores setmanals.

Legislació financera espanyola.— Dues hores setmanals.

Procediments administratius.— Dues hores per setmana.

Coneixement dels serveis municipals de caràcter tècnic (Obres públiques, Higiene, etc.).— Dues hores setmanals.

Idea dels règims d'Administració local a l'estranger.— Dues hores setmanals.

»*Setena.*— El Patronat organitzarà, demés, cursets especials de perfeccionament per als funcionaris en exercici que no puguin deixar llurs càrrecs més que en curtes temporades de llicència, que donaran ja els mateixos Professors de l'Escola, ja personalitats significades per llur competència en determinades disciplines.

Així mateix, si el desenrotllament i la prosperitat de l'Escola ho permeten, podrà ampliar els ensenyaments, instituint-ne d'especials, per a donar aptitud per a altres funcions administratives.

»*Vuitena*.— L'ensenyament es donarà en llengua catalana, però els cursets especials i les conferències es podran donar en altre idioma.

»*Novena*.— Abans de començar aquests cursos serà sotmès l'alumne a un examen d'ingrés per a acreditar els coneixements de cultura elemental necessaris per a poder avançar en l'estudi de les matèries contingudes en el pla d'ensenyaments.

»*Desena*.— Els Professors seran proposats pel Patronat a què s'ha fet referència en les bases tercera i quarta. Les dites propostes se sotmetran després a l'aprovació del Cos provincial. La duració de llurs càrrecs serà de tres anys, passats els quals es procedirà de nou a llur provisió. Aquesta podrà recaure en els mateixos Professors que les hagin vingut exercint, o en altres persones. Solament en aquest darrer cas la provisió s'haurà de fer de conformitat a ço previngut en la base següent.

»*Onzena*.— Els Professors seran nomenats en mèrits d'uns exercicis que faran els aspirants davant del Patronat, els quals consistiran, almenys, en la presentació d'un programa raonat de l'assignatura i l'explicació d'una de les seves lliçons, tret a la sort.

»*Dotzena*.— La remuneració dels Professors serà a raó de 25 pessetes per hora.

No obstant, el Patronat podrà estipular majors remuneracions per als Professors encarregats de cursos especials i conferències.

»*Tretzena*.— Un mateix professor podrà exercir fins a tres assignatures si la seva competència (a judici del Patronat) i les hores de les classes ho permeten. El Patronat de l'Escola tindrà facultats per a les substitucions d'uns Professors per altres en cas d'absència, malaltia o qualsevol causa que els impedeixi explicar llur assignatura.

»*Catorzena*.— L'Escola de Funcionaris tindrà el seu local a la Universitat literària d'aquesta ciutat si la direcció de la Universitat ho permet. En cas que no fos possible, o no convingués per qualsevol raó, s'establirà al Palau de la Diputació Provincial o en algun dels edificis de les institucions que en depenen.

»*Quinzena*.— Es fixarà en 5 pessetes el cost de la matrícula per cada ensenyament d'una hora setmanal; en 10 per cada ensenyament de dues hores; i en 15 per cada ensenyament que excedeixi d'aquest temps. Demés es pagaran uns drets de 50 pessetes per l'ingrés a l'Escola.

»*Setzena*.— L'aprovació d'estudis constarà per mitjà del certificat d'aptitud o títol per a poder exercir càrrecs en les corporacions administratives que es donarà a la fi dels ensenyaments. Per a l'expedició d'aquest títol es pagaran 150 pessetes.

»*Base transitòria.*— El primer any d'implantació d'aquests ensenyaments el Patronat queda autoritzat per a fixar llur començament i alterar el temps en què els cursos es donaran, segons ho permeti la data de la definitiva organització.

El Claustre de l'Escola està format actualment pels següents Professors: D. Manuel Raventós, D. Josep Claveria, D. Isidre Lloret, D. Josep M. Tallada, D. Miquel Vidal Guardiola, D. Ferran Sans Buigas, D. Josep M. Gich, D. Josep M. Pi Sunyer i D. Guillem Busquets.

La Direcció de l'Escola ha estat confiada al Professor de Dret orgànic municipal i de Règim local a l'estranger, D. Isidre Lloret. El càrrec de Secretari ha estat designat al Professor D. Josep M. Pi Sunyer.»

